

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมในการเผยแพร่
ภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษา
การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส

จัดทำโดย นางสาวภิรณัย โชติกันตะ
รหัส 4056

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

**เรื่องการใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมในการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของไทย :
กรณีศึกษา การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส**

จัดทำโดย นางสาวภิรนัย โชติกันตะ
รหัส 4056

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ได้หยิบยกการทูตเชิงวัฒนธรรมขึ้นมาศึกษา เพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินการวัฒนธรรมด้านการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยในต่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ โดยการนำกรณีศึกษาการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ที่มีความโดดเด่นด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์การทูตเชิงวัฒนธรรมเป็นแนวดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและสมบูรณ์แบบในลักษณะการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ของไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของฝรั่งเศส ทั้งนี้ผู้เขียนได้มีส่วนร่วมสำคัญในการจัดงานเทศกาลดังกล่าว ในรายงานฉบับนี้ผู้เขียนได้ศึกษาผลการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส จากนั้นจะได้พิจารณาการดำเนินการจัดงานว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางปรับใช้กับการดำเนินงานวัฒนธรรมของประเทศไทยในการจัดงานเทศกาลขนาดใหญ่ เช่นนี้ ของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย โดยเป็นการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ รายงานวิจัย สิ่งพิมพ์ รวมทั้งข้อมูลที่เผยแพร่ในระบบอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีประเทศเกิดขึ้นใหม่ในโลกเพิ่มมากขึ้น จากประมาณ 60 ประเทศมาเป็นเกือบสองร้อยประเทศ ทำให้การเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีขอบเขตกว้างขวางขึ้นและซับซ้อนมากขึ้น ความเกี่ยวพันระหว่างการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงและวัฒนธรรมส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ประเทศต่างๆ หันมาสนใจการใช้พลังอำนาจอ่อนละมุน soft power ในการระงับกรณีพิพาทระหว่างประเทศ โดยเฉพาะนำเอามิติทางวัฒนธรรมสอดแทรกในการทูตสร้างความเป็นมิตร ความไว้วางใจ ความเข้าใจระหว่างกัน ผู้เขียนจึงได้นำแนวความคิดเรื่องการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการจัดงานวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส (Tout a Fait thai) มาใช้ในการศึกษาหัวข้อนี้ และชี้ให้เห็นความสำคัญของการใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในสายตาชาวต่างประเทศ

ในการศึกษาผลการจัดงานวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส โดยใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในฝรั่งเศสหรือไม่ เพียงใด ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วย CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L.Stuffebeam) ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ได้รับการยอมรับทั่วไปในปัจจุบัน ผู้เขียนพิจารณาประเมินผลสำเร็จของการจัดงานทั้งในด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม

(Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จากการศึกษาพบว่า การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสในครั้งนี้ ในด้านบริบทความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศสนั้น มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ไม่ราบรื่นนักในอดีต ดังนั้นการจัดงานในครั้งนี้ นับเป็นการเปิดศักราชแห่งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ด้วยการนำเอาวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าไปเผยแพร่ในฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ฝรั่งเศสหันมาสนใจประเทศไทยมากขึ้น ยอมรับและเข้าใจในความเป็นเลิศในด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยที่สามารถทัดเทียมกับศิลปวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ ได้ในระดับหนึ่ง รวมทั้งยอมรับศักยภาพของผู้จัดร่วมฝ่ายไทยที่สามารถทำงานร่วมกับฝรั่งเศสได้ ซึ่งฝรั่งเศสได้ชื่อว่ามีมาตรฐานสูงในการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรม

ผลการศึกษาการทูตเชิงวัฒนธรรม ในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในฝรั่งเศส เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศต่อไป พบว่าการปฏิบัติงานเชิงรุกมีประสิทธิภาพมากกว่าการปฏิบัติงานเชิงรับ การดำเนินนโยบายวัฒนธรรมสัมพันธ์กับนโยบายต่างประเทศ โดยใช้พลังอำนาจอ่อนละมุน (soft power) และการทูตเชิงวัฒนธรรม (cultural diplomacy) เป็นเครื่องมือสำคัญของการต่างประเทศในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของการเมืองที่มีการตรวจสอบการใช้อำนาจกันอยู่ตลอดเวลา แต่เป็นอำนาจที่แผ่มาจากมิติทางวัฒนธรรม การกระจายอำนาจในการบริหารงานวัฒนธรรมรวมทั้งการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายวัฒนธรรมของชาติ มีทั้งการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนงานวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อรองรับการปฏิรูประบบบริหารงานวัฒนธรรม จากการศึกษาสรุปได้ว่า การนำมิติการทูตเชิงวัฒนธรรมจะส่งผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง สร้างความเข้าใจ การยอมรับ และสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในต่างประเทศ

การศึกษานี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรมและแนวทางประชาสัมพันธ์ประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ ตามความเหมาะสมตามสถานการณ์และเงื่อนไขต่างๆ ในแต่ละประเทศ โดยการใช้กลยุทธ์การทูตเชิงวัฒนธรรม เป็นรากฐานสำคัญของการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในเชิงรุกให้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางในสากลโลกได้อย่างดียิ่ง

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ภายในกำหนด ในระยะเวลาที่จำกัด ผู้เขียนขอขอบคุณ เอกอัครราชทูต จันทรทิพา ภูตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แนวทางและกรอบความคิดในการจัดทำรายงานการศึกษานี้ ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู และรองศาสตราจารย์ ดร.สมพร แสงชัย อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้ข้อวิจารณ์และ ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า ซึ่งผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่งต่ออาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน ไว้ในโอกาสนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณวิทยากรผู้บรรยายเกี่ยวกับการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) และวัฒนธรรมไทยทุกท่าน ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ประจำปี 2555 รวมทั้ง ข้อเสนอแนะจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดในการจัดทำรายงานการศึกษา ในครั้งนี้ ผู้เขียนต้องขอขอบคุณ นายสมชาย เสียงหลาย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาที่ได้ อนุญาตให้ผู้เขียนเข้ารับการอบรมในหลักสูตร นักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 รวมทั้งสมาชิกใน ครอบครัวและเพื่อนร่วมงานทุกคน ที่ให้กำลังใจ อีกทั้งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นในระหว่างที่ผู้เขียนเข้า รับการอบรม

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณสถาบันต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ จัดรูปแบบการพิมพ์และจัดรูปเล่ม ทำให้การจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สมบูรณ์

ภิรนัย โชติกันตะ

23 กรกฎาคม 2555

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ณ
สารบัญ	๗
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 วิธีการศึกษา	4
1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดทฤษฎี	7
2.1.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับมิติทางวัฒนธรรม	7
2.1.2 นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ	13
2.1.3 แนวคิดด้านการทูตเชิงวัฒนธรรม	14
2.2 สรุปกรอบแนวคิด	16
บทที่ 3 ผลการศึกษา	17
3.1 ผลการวิเคราะห์ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม	18
3.1.1 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและฝรั่งเศส	18
3.1.2 นโยบายด้านต่างประเทศ	20
3.2 การวิเคราะห์ด้านปัจจัยนำเข้า	22
3.2.1 การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมของฝรั่งเศสในประเทศไทย	23
3.2.2 การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมของไทยในต่างประเทศ	26
3.3 การวิเคราะห์ด้านกระบวนการ	27

3.3.1 การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส	28
3.3.2 กิจกรรมการแสดงดนตรี	29
3.3.3 กิจกรรมการจัดนิทรรศการ	30
3.3.4 กิจกรรมการจัดงานวิถีชีวิตไทย หมู่บ้านไทย	31
3.3.5 กิจกรรมการจัดเทศกาลอาหารไทย	31
3.3.6 กิจกรรมการชกมวย	31
3.3.7 กิจกรรมการจัดเทศกาลภาพยนตร์ไทย	31
3.3.7. กิจกรรมการจัดสัมมนาทางวิชาการด้านความสัมพันธ์ ระหว่างไทยและฝรั่งเศส)	32
3.4 การวิเคราะห์ด้านผลผลิต	32
3.4.1 ผลที่ได้รับจากการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส	32
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	35
4.1 สรุปผลการศึกษา	35
4.2 ข้อเสนอแนะ	40
4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	40
4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ	42
บรรณานุกรม	45
ประวัติผู้เขียน	47

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1	การประเมินผลแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม	5
แผนภูมิที่ 2	ความหมายเชิงปฏิบัติการของวัฒนธรรม	9

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมไทยนับเป็นมรดกที่สำคัญของชาติ เป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ ประเทศไทยมีวัฒนธรรมของตนเอง เกิดจากการสั่งสม สืบทอด ปรับปรนและพัฒนาต่อเนื่องกันมานานนับพันปี จากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ คุณธรรม กฎระเบียบ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนมรดกที่มนุษย์สร้างสรรค์และประดิษฐ์ขึ้นอันได้แก่ ปรัชญา วรรณกรรม ศิลปกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิถีชีวิตอันดีงาม สิ่งเหล่านี้โดยสรุปก็คือผลผลิตของมนุษย์ที่กลายมาเป็นแบบแผนของพฤติกรรมและวัตถุที่ผสมผสานเป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมที่มั่นคงนั่นเอง

ภายใต้บริบทของสังคมโลกในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยีข่าวสารที่รุกเข้ามาอย่างรวดเร็ว กอปรกับกระแสบริโภคนิยมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมจึงเป็นต้นทุนสำคัญซึ่งมีคุณค่าและมูลค่า การใช้มิติทางวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในปัจจุบัน ในการช่วยจรรโลงและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามในสังคม สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ในด้านต่างประเทศ กระทรวงวัฒนธรรมกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยใช้มิติทางวัฒนธรรม สร้างความนิยมไทยในต่างประเทศ ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมให้คงคุณค่าแห่งความเป็นไทย เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในสายตาของชาวต่างชาติ และมีบทบาทสำคัญในเวทีโลก

สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการใช้วัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ มานานแล้ว แต่การบริหารและการจัดการวัฒนธรรมในประเทศไทยเรายังก้าวหน้าเท่าที่ควร น่าจะเกิดจากปัจจัย 3 ประการ¹ คือ

¹ นิคม มูลิกะคามะ, วัฒนธรรม: บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์, กรมศิลปากร, 2545 หน้า จ

1. ขาดการพัฒนากระบวนวิธี และกระบวนการ (Cultural System) เป็นผลให้แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมแตกแยกในการดำเนินงาน ไปคนละทิศละทาง

2. ไม่มีการพัฒนาวิธีการ และเทคนิค (Means and Technique) ไม่มีสถาบันใดสอนมรดกวิธีและเทคนิคในการอนุรักษ์ สืบทอด และพัฒนาอย่างเป็นระบบและครบโครงสร้างวัฒนธรรมในปัจจุบัน

3. ไม่มีสถาบันการศึกษาใดเปิดสอนวิชาการวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมวิทยา ในฐานะวิชาชีพ (Professional) อย่างจริงจัง ทั้งในระดับต้นและระยะยาว

การบริหารและการจัดการวัฒนธรรมของไทย จึงไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร กอปรกับ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทย และมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง อย่างไรก็ดี รัฐบาลหลายยุคหลายสมัยก็ให้ความสำคัญต่อแนวความคิดในการใช้วัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์ในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยในต่างประเทศ และถือเป็นนโยบายต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ในระดับทวิภาคี และการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไปอย่างแพร่หลายทั่วโลก ดังนั้น หน่วยงานที่มีภารกิจในการพัฒนาความสัมพันธ์กับต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยควรมีกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ และกลยุทธ์ที่สำคัญและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือการนำแนวทางการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือทางวัฒนธรรมจากภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการจัดกิจกรรมเผยแพร่แลกเปลี่ยนกับประเทศต่างๆ กันอย่างต่อเนื่อง อันจะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในแต่ละประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และจะเอื้อประโยชน์ต่อวัตถุประสงค์ของการทูตเชิงวัฒนธรรมและนโยบายต่างประเทศของไทยโดยรวม

การทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับประเทศไทยหรือประเทศใดๆ ในโลก เพราะตั้งแต่อดีตกาล การทูตเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระดับรัฐต่อรัฐและประชาชนกับประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร ฯลฯ ตั้งแต่ในอดีตราชทูตนำเครื่องบรรณาการอันประกอบด้วยสิ่งของที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศนั้น ไปมอบให้แก่ประมุขของอีกประเทศหนึ่ง เพื่อสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ดังนั้น การพัฒนาการทูตเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของยุทธศาสตร์ไทยด้านต่างประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาว แต่ปัจจุบัน การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมของไทย ยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ ระบบแผนงานที่ชัดเจน และปัจจัยสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์ รวมทั้งบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะ ดังกล่าวข้างต้น แต่ในยุคโลกาภิวัตน์

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การเผยแพร่วัฒนธรรมในเชิงรุก โดยใช้มิติทางการทูตเชิงวัฒนธรรม เป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้มีบทบาทสำคัญในสากลโลกจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะพิจารณาทบทวนนโยบายยุทธศาสตร์ โดยการใช้มิติทางการทูตเชิงวัฒนธรรมในภาพรวมอย่างเป็นระบบ มีเอกภาพและชัดเจน เพื่อปรับเปลี่ยนให้เป็นที่ไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและเป้าประสงค์ในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยในสายตาชาวต่างชาติ และเป็นการสร้างความนิยมไทยและสร้างเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจให้แก่คนไทยสืบไป

การเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของไทย โดยใช้มิติทางการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ดังกล่าว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงนำเอากรณีตัวอย่าง การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส หรือ Tout à Fait Thai (Festival Thaïlandaise en France) ซึ่งเป็นการดำเนินงานบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานหลายกระทรวง อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศของไทย กระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสารของฝรั่งเศส กระทรวงต่างประเทศของฝรั่งเศส กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ การบินไทย บริษัทการบินไทย จำกัด เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์สิริสมบัติครบ 60 ปี รวมทั้งเป็นการดำเนินการตามแถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลฝรั่งเศส เพื่อสนับสนุนการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างกัน การส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศตามนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรม อันเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศส อันจะขยายไปสู่ความร่วมมือด้านอื่นๆ มาเป็นกรณีศึกษา เพื่อนำแนวทางปฏิบัติที่ดี (best practice) มาเป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 การนำเสนอ การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส เป็นตัวอย่างในการเผยแพร่วัฒนธรรมในเชิงรุกโดยใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษา แนวทางในการแสวงหาความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ โดยใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรม

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการวางนโยบายการพัฒนาการทูตเชิงวัฒนธรรม โดยนำแนวคิดและประสบการณ์ในการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส มาวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็ง ให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่เป็นรูปธรรม (best practice) และพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมนำมาวางนโยบายในการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรมของไทย ในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในต่างประเทศต่อไป

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในรูปแบบการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในประเด็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นการสร้างเสริมภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ จากการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเทศกาลขนาดใหญ่ เน้นการเผยแพร่ความเป็นเลิศของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เห็นศักยภาพของไทยในทุกด้าน ประกอบด้วย การแสดงโขน การแสดงพื้นบ้าน การแสดงหุ่นละครเล็ก การแสดงดนตรีไทยและดนตรีร่วมสมัย การจัดนิทรรศการร่วมสมัย การจัดงานวิถีชีวิตไทย การจัดเทศกาลภาพยนตร์ และการจัดการสัมมนาทางวิชาการด้านความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศส อันเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยสู่สายตาชาวต่างชาติ และนำมาวิเคราะห์ข้อดีของการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมดังกล่าวมาปรับใช้กับนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ของไทย

1.4 วิธีการศึกษา

ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 การรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานของผู้ศึกษา

1.4.2 ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วย CIPP Model เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับใช้กับการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย

1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้ จะวิเคราะห์ข้อมูลด้วย CIPP Evaluation Model ของ Daniel L. Stufflebeam และทีมงานแห่ง Ohio State University ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เพื่อประเมินความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส โดยจะทำการประเมินผลว่ามีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร พร้อมเสนอแนวทางการแก้ไข ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการประเมินนี้เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ดี และนำไปเสนอเป็น

แนวทางในการวางนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรมในการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมในประเทศอื่นๆ
ต่อไปที่มีลักษณะเดียวกันให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลมากที่สุด

แผนภูมิการประเมินผลแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม
(Stufflebeam's CIPP Evaluation Model)

รูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Evaluation Model (1983) มีแนวทางการประเมินผล 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ “CIPP Model” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาหลักการ เหตุผล และความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ภายใต้สถานะแวดล้อมที่เป็นอยู่ การประเมินสถานะแวดล้อมจะช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่อง โครงการควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการบรรลุเป้าหมายอะไร เป็นต้น (What needs to be done?)

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ ยุทธศาสตร์และแผนงาน (strategies and work plans) ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน (How should it be done?)

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ในโครงการ การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น (strengths) และจุดด้อย (weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ เพื่อนำมาประเมินการดำเนินงานโครงการตามที่วางแผนไว้หรือไม่ (Is it being done as planned?)

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาประเด็นของการอุป เล็ก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผล เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcome) ของโครงการ (Did it succeed?)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวัฒนธรรมระหว่างประเทศ โดยการใช้การทูตเชิงวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยในต่างประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ระดับชาติและนานาชาติ ตามที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550-2559)

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและกรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับมิติวัฒนธรรม

ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” ตรงกับคำภาษาอังกฤษ “culture” และคำว่า culture จากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งมาจากภาษาลาติน คือ “cultura” มีความหมายว่าการเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง อธิบายได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยให้เกิดความเจริญงอกงามให้เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตของกลุ่ม เรียนรู้ ถ่ายทอดไปด้วยการสั่งสอนอบรมทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือหมายความว่าแบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่งนั่นเอง

ความแตกต่างของการให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ขึ้นอยู่กับการใช้แนวคิด และทฤษฎีที่ต่างกัน แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของนักวิชาการชาวต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยา แตกต่างกันไป คำอธิบายในเรื่องวัฒนธรรมจากหนังสือ The New American Encyclopedia (หน้า 273 และ 340) กล่าวว่า วัฒนธรรมในทางมานุษยวิทยา ได้แก่ ความสามารถในการศิลปะแห่งการครองชีพของกลุ่มคน วัฒนธรรมประกอบด้วยภาษา ศาสนา ประเพณี ถือเป็นมรดกของกลุ่มคนนั้นๆ ซึ่งอาจเจริญขึ้นหรือเสื่อมลง หรืออาจมีการดัดแปลง วัฒนธรรมของตนโดยติดต่อกับวัฒนธรรมอื่น

ในสังคมไทย วัฒนธรรมได้รับความสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ความหมายของ “วัฒนธรรม” ที่ใช้กันโดยทั่วไปก่อนมี พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2553

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกัน สามารถเข้าใจ ชำนาญยอมรับและใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ

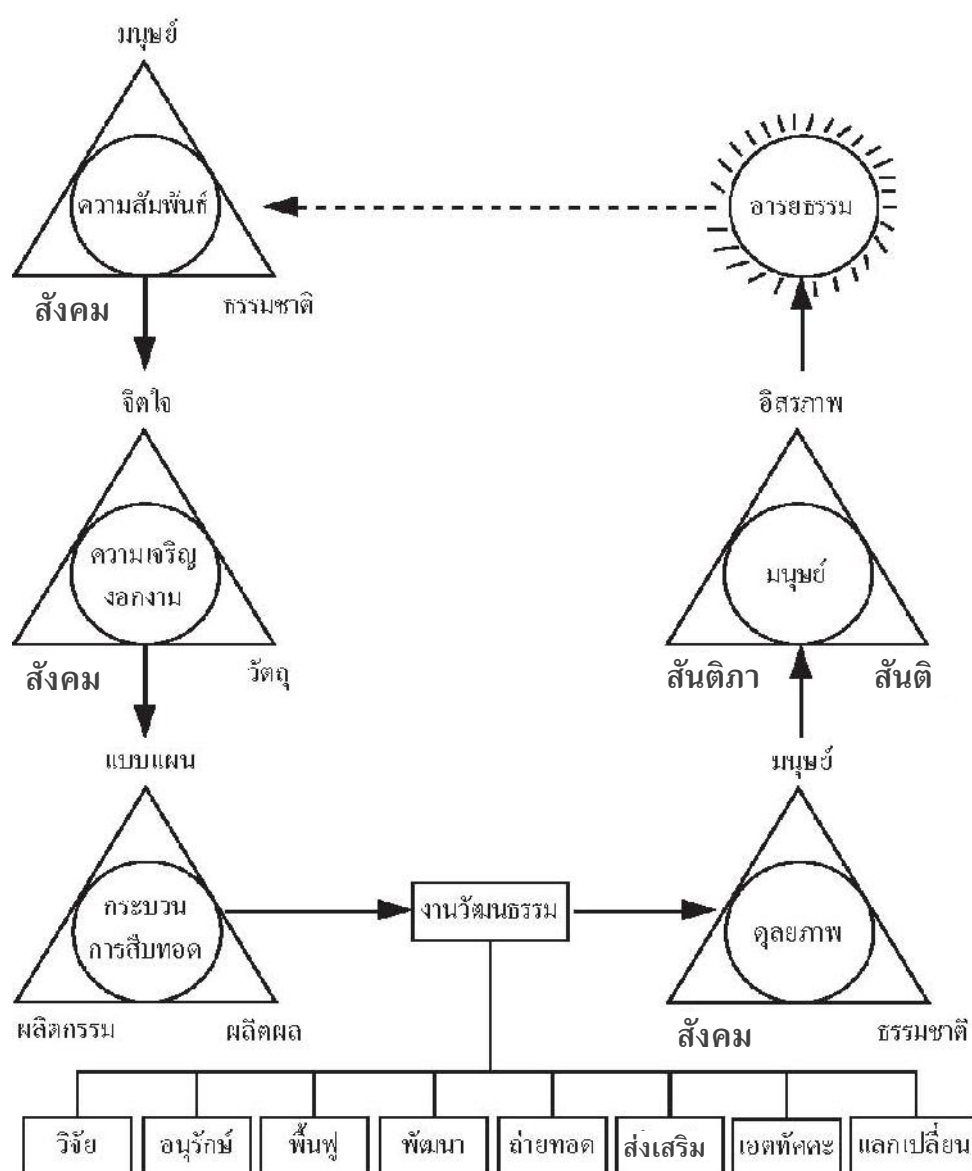
ความหมายของ “วัฒนธรรม” ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2553

วัฒนธรรม¹ หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรมและ ภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สัมผัส ปฏิบัติ สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน

ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชาติและประชาชน เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นชาติ แสดงเอกลักษณ์ของชาติ ช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า เป็นเครื่องมือในการสร้างระเบียบของสังคม ทำให้คนในสังคมเกิดความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องวัดและเครื่องกำหนดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม

¹ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, ความหมายและขอบข่ายงานวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535, หน้า 6

แผนภูมิความหมายเชิงปฏิบัติการของวัฒนธรรม²

² คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, คู่มือการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551, หน้า 29

ความหมายเชิงปฏิบัติการของวัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือจิตใจ สังคมและวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลิตผลทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรค่าแก่การวิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม สร้างสรรค์ และแลกเปลี่ยน ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมี สันติภาพ สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

อภิธานศัพท์

ในความหมายเชิงปฏิบัติการ มีถ้อยคำต่างๆ ที่ควรขยายความให้ชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หมายถึง การที่มนุษย์ติดต่อสื่อสารและปฏิบัติต่อกัน โดยมีความเห็นใจ เข้าใจ และพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2. ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม หมายถึง การที่มนุษย์ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามกติกาอันเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เพื่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

3. ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ หมายถึง การที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตของตน โดยมีความเอื้ออาทรต่อการดำรงอยู่ด้วยดี ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

4. ความเจริญงอกงาม หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ เพื่อความอยู่รอด ความสืบทอด และความเจริญก้าวหน้าของหมู่คณะ จำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ

4.1 ความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ หมายถึง สิ่งที่เป็นรากฐานหรือเป็นพื้นฐานของความรู้สึกนึกคิด ที่โน้มนำให้มนุษย์คิด พุฒ และทำ ด้วยความรักและความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ยังผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เป็นไปด้วยความอบอุ่น ได้แก่ ภูมิปัญญา ความเชื่อ ค่านิยม คุณธรรม อุดมการณ์ ฯลฯ

4.2 ความเจริญงอกงามด้านวัตถุ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่แสดงออกซึ่งความประณีตแห่งความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาคาร เครื่องประดับตกแต่ง ศิลปกรรม ตลอดจนผลงานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ ฯลฯ

4.3 ความเจริญงอกงามด้านสังคม หมายถึง ระเบียบแบบแผนแห่งการดำเนินชีวิตที่ช่วยให้มนุษย์อยู่อาศัยและทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความเรียบร้อยงดงาม ได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ

5. แบบแผน หมายถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปแบบในการแสดงออกของมนุษย์ทั้งในการคิด ในการพูด และในการทำ

6. ผลิตรกรรม หมายถึง วิธีการหรือกรรมวิธีที่มนุษย์ใช้ในการคิดและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขึ้นเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

7. ผลิตผล หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ไม้สอย ฯลฯ และสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิด ความเชื่อ ภาษา ค่านิยม ฯลฯ

8. กระบวนการสืบทอด หมายถึง การที่คนรุ่นหนึ่งสร้างสรรค์ สิ่งสม และถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสามารถ ตลอดจนผลิตรผลจากความรู้ ความคิด ความสามารถนั้นๆต่อไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อความต่อเนื่องและเจริญก้าวหน้าของเผ่าพันธุ์

9. อิศรภาพ หมายถึง สภาวะที่มนุษย์มีความเป็นไทแก่ตัว ในการที่จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อความเจริญอกงามแห่งตนและหมู่คณะ

10. สันติภาพ หมายถึง สภาวะที่สังคมที่มีความสงบเรียบร้อย อันเนื่องมาจากการที่สมาชิกของสังคมปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของสังคม

11. สันติสุข หมายถึง สภาวะที่บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยความสะดวกสบายใจอันเนื่องมาจากการมีปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง กับมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

12. คุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคมและธรรมชาติ หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ยอมรับและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันตามระเบียบแบบแผน โดยไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมสลายของธรรมชาติแวดล้อม ยังผลให้มีความกลมกลืนระหว่างการดำรงอยู่ของมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ

13. อารยธรรม หมายถึง วัฒนธรรมที่ผ่านการปรับปรุงและสืบทอดต่อกันมาด้วยระยะเวลาอันยาวนาน และเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลในวัฒนธรรมอื่นๆ

ประเภทของวัฒนธรรม

การดำเนินงานวัฒนธรรมได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา³ อ้างอิงตาม UNESCO ที่ได้มีการประชุมระหว่างชาติ เรื่อง นโยบายวัฒนธรรม ณ กรุงเวนิช ปี พ.ศ. 2513 ดังนี้

³ กระทรวงวัฒนธรรม, แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2559

1) สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ วัฒนธรรมที่ว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย ฯลฯ

2) สาขาศิลปะ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่อง ภาษา วรรณคดี ดนตรี วรรณกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ

3) สาขาการช่างฝีมือ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องถม การจัดดอกไม้ การทำตุ๊กตา การทอเสื่อ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ

4) สาขาคหกรรมศิลป์ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร เสื้อผ้า การแต่งงาน บ้าน ยา การดูแลเด็ก ครอบครัว การรู้จักประกอบอาชีพช่วยเหลือสังคมในครอบครัว ฯลฯ

5) สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเล่น มวยไทย ฟันดาบสองมือ กระบี่ กระบอง กีฬาพื้นบ้าน ฯลฯ

ปัจจุบัน กระทรวงวัฒนธรรมนำวัฒนธรรมในมิติต่างๆมารวบรวม และจำแนก วัฒนธรรม ออกเป็น 3 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (Tangible or Material Culture) ซึ่งสามารถจับต้องได้ อาทิ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ไม้สอย ศิลปวัตถุ วัฒนธรรมทางจิตใจที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible or Non-Material Culture) อาทิ สถาบันทางสังคม ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ศิลปะ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี การละคร ภาษา พิธีกรรม ฯลฯ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Diversity) (ไชศรี ศรีอรุณ, 2550) นอกจากนี้ วัฒนธรรมยังปรากฏในรูปแบบของวัฒนธรรมที่เป็นมรดก (Heritage Culture) อาทิ อนุสรณ์สถาน (Monuments) เครื่องใช้ในการดำรงชีพและศิลปกรรม (Artifacts) จารึก เรื่องราว ตำนาน ภาษา (Epigraphy) วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต (Living Culture) และวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ (Creative Culture)

Phil Bartle ได้ให้ข้อคิดเห็นของการจัดประเภทของมิติวัฒนธรรม 6 รูปแบบ ได้แก่ ความเชื่อ (belief-conceptual) ค่านิยม คุณทริยภาพ (aesthetic-value) สถาบันทางสังคม ครอบครัว (institutional-social) การเมือง (political) เศรษฐศาสตร์ (economic) เทคโนโลยี (technological) ทุก รูปแบบมีความสัมพันธ์ระหว่างมิติทางวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ และมิติทางวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ โดยปกตินักโบราณคดีมักจะสนใจวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้ ขณะที่นักมานุษยวิทยาจะให้ความสนใจวัฒนธรรมทางจิตใจที่จับต้องไม่ได้ แต่ท้ายสุดทั้ง 2 กลุ่มก็ต้องให้ความสนใจร่วมกัน

2.1.2 นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2524)

วัฒนธรรมไทยเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย เป็นรากฐานของการสร้างสรรค์ความสามัคคีและความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงถึงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย เป็นปัจจัยให้คนไทยในชาติได้ประพฤติในทางที่ดีงามมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และประเทศชาติ สมควรต้องรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจังและกว้างขวางเป็นพิเศษตามนัย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ระบุไว้ว่า “รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ”

ฉะนั้น คณะรัฐมนตรีจึงกำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนร่วมกันรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างมีเป้าหมายตรงกัน และประสานสอดคล้องต้องกันดังนี้

1. ส่งเสริมการบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้านให้เจริญด้วยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา และพัฒนาวัฒนธรรมไทย ให้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการป้องกันประเทศ ป้องกันการทำลายวัฒนธรรมและศาสนา และทำนุบำรุงศาสนาให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจของประชาชน

2. เผยแพร่วัฒนธรรมไทยทุกด้านนำไปสู่ประชาชนถึงขั้นปฏิบัติให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี ความสามัคคี และความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

3. ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่า และยอมรับวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในชาติ และมีความรักและหวงแหนวัฒนธรรมไทยยิ่งขึ้น

4. สนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ รวมทั้งรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมของต่างชาติที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยหรือ โดยนำมาดัดแปลง ปรับปรุง ดัดแปลงให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

5. สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการระดมสรรพกำลังทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

เพื่อรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมให้มั่นคง เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

กรอบการดำเนินงานวัฒนธรรมตามแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 เห็นชอบในหลักการของแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550–2559) ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมได้จัดทำแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนางานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมั่นคงทางวัฒนธรรม คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม (unity in diversity) มีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถดำรงภูมิปัญญาของสังคมไทย ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งแสดงถึงการมีภูมิคุ้มกัน และสามารถดำรงตนได้อย่างมีเหตุ มีผล พอประมาณตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนสืบไป และได้มอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำแผนดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยมียุทธศาสตร์ของแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมกับต่างประเทศ ดังนี้

ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 - พัฒนาระบบบริหารจัดการงานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์ การประชาสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรม และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในเวทีโลก

ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 - อนุรักษ์ สืบทอด และส่งเสริมการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์ การอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และการพัฒนาวัฒนธรรมแบบร่วมสมัย

ตามยุทธศาสตร์ที่ 4 - สร้างสังคมคุณธรรม ในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยใช้กลยุทธ์ สร้างสังคมแบบสมานฉันท์

ตามยุทธศาสตร์ที่ 6 - นำทุนทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม โดยใช้กลยุทธ์ในการส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรม

2.1.3 แนวคิดด้านการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy)

การใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการทูตมาตั้งแต่อดีตกาลและมีความร่วมมือด้านวัฒนธรรมกับนานาประเทศต่อเนื่องเรื่อยมา แนวคิดในการใช้ “การทูตเชิงวัฒนธรรม” น่าจะเกิดมาจากประเทศทางแถบตะวันตกก่อน ชาวยุโรป หรืออเมริกันมักจะนิยมที่จะคิดว่าอารยธรรมหรือ

วัฒนธรรมของตนสูงกว่าคนอื่น จำเป็นจะต้องไปเผยแพร่ในประเทศอื่นๆ ทั้งนี้ก็ต้องย้อนไปดูตั้งแต่กำเนิดศาสนาคริสต์และการเผยแพร่ในยุโรป ซึ่งมีส่วนในการต่อต้านระบบเผด็จการหรือจักรวรรดินิยมโรมันในตอนนั้น ทำให้ชาติในยุโรปเห็นว่าชาติตนได้รับการพัฒนาทางแนวความคิดที่สูงส่ง วัฒนธรรมที่ดีสมควรไปเผยแพร่ยังดินแดนป่าเถื่อนอื่นๆ การทูตเชิงวัฒนธรรมขั้นสูงสุดนั้นก็ถือเป็นการเผยแพร่ความเชื่อ วิธีคิด และวิถีการดำเนินชีวิตที่ชนชาติใดชาติหนึ่ง หรือผู้นำ หรือชนชั้นนำของชาตินั้นๆ เชื่อโดยบริสุทธิ์ใจว่าจะนำมาซึ่งความสุขความเจริญแก่ชนชาติอื่นๆ และยังอันติงส์ อันประเสริฐให้เกิดกับตนเองและชาติของตนในที่สุด ไม่ว่าความเชื่อ หรือวิธีคิดนั้น จะอยู่ในรูปศาสนา หรือระบอบการเมือง

นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน Milton C. Cumming ได้ให้คำนิยามของ การทูตเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแนวความคิด ข้อมูล ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิต โดยใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่วัฒนธรรมและเอกลักษณ์อันดีงามในทุกๆ ด้าน เช่น ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี กีฬา ภาพยนตร์ อาหาร การศึกษา ศาสนา เป็นต้น เพื่อสร้างเครือข่ายพันธมิตร และการเข้าถึงประชาชนในทุกระดับ ซึ่งแนบเนียนมากกว่าการดำเนินการมิติอื่นๆ

กระทรวงการต่างประเทศ ให้ความหมาย “การทูตวัฒนธรรม”⁴ หมายถึง กิจกรรมด้านวัฒนธรรมในกรอบกว้าง ทั้งภาษา ความคิด อุดมการณ์ ทศคติ ประเพณี วิทยาการความรู้ การกีฬา และวิถีชีวิต (ไม่เพียงแต่การส่งคณะนาฏศิลป์ไปแสดงในต่างประเทศเท่านั้น) ทั้งนี้ เพื่อ ใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน โดยใช้แนวทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในลักษณะซึมลึก เพื่อให้เข้าถึงประชาชน

"การทูตเชิงวัฒนธรรม" จึงเป็นการใช้มิติวัฒนธรรมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศ ในการสนับสนุนการทูตเพื่อประชาชน ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และสนับสนุนความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างกัน เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มโอกาส ทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการพัฒนาทางสังคม และการเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศอย่างมีทิศทาง อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศไทยในท้ายที่สุด

⁴ สถาบันการต่างประเทศ, หนังสือคำศัพท์-คำย่อทางการทูตและการต่างประเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2) หน้า 72

กระทรวงการต่างประเทศได้วางยุทธศาสตร์การทูตเชิงวัฒนธรรมต่อประเทศเป้าหมาย ดังนี้

- 1) ประเทศเพื่อนบ้าน: โดยการสร้างความไว้วางใจ เน้นการมีวัฒนธรรมร่วม
- 2) ประเทศคู่ค้าลงทุน: โดยมุ่งเสริมยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศ
- 3) ประเทศตลาดใหม่: โดยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทย เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

โดยมีกลไกในการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ มี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน คณะกรรมการจากส่วนราชการต่างๆ ระดับกระทรวง และกรม เป็นกรรมการ
2. คณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี มีอธิบดีกรมสารนิเทศ เป็นประธาน คณะกรรมการจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมร่วมเป็นฝ่ายเลขานุการ
3. ความตกลงทางวัฒนธรรมระหว่างรัฐกับรัฐ

2.2 สรุปกรอบแนวคิด

การทำงานวัฒนธรรมให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม อย่างรอบด้านและมีระบบ ในการศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในสายตาของชาวต่างชาติ ให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก โดยศึกษาจากแนวคิดการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ผสมผสานกับแนวทางปฏิบัติที่ดีจากประสบการณ์การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเทศกาลขนาดใหญ่ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการดำเนินงานเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

ผลการศึกษา

การศึกษารั้ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินผลการนำแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในต่างประเทศ ก่อนที่ผู้เขียนจะวิเคราะห์กรณีศึกษาการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส สิ่งที่ควรเสนอให้ทราบในเบื้องต้นก่อน คือภาพลักษณ์ไทย¹ ในสายตาชาวต่างประเทศซึ่งกระทรวงการต่างประเทศได้ประมวลภาพลักษณ์ไทยจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สารนิเทศ 4 ภูมิภาคพอสรุปได้ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์เรื่องยาเสพติด มุมมองประเทศไทยในฐานะเส้นทางลำเลียงยาเสพติดและผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่รายหนึ่ง
2. ภาพลักษณ์เรื่องโสเภณีและโสเภณีเด็ก ซึ่งขยายเกินความเป็นจริง มีตัวเลขจำนวนโสเภณีโสเภณีเด็ก โสเภณีส่งออกมากรมาย
3. ภาพลักษณ์เรื่องแรงงาน ซึ่งโยงไปถึงแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองไทยโดยผิดกฎหมาย โรงงานห้องแถว การล่อลวงเด็กและสตรีเข้าสู่กระบวนการกดขี่แรงงาน
4. ภาพลักษณ์โรคเอดส์ การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทย แม้ว่าอัตราผู้ติดเชื้อ มีแนวโน้มลดลง
5. ภาพลักษณ์เรื่องคอร์รัปชัน การทุจริตประทุมิชอบกลายเป็นเรื่องที่น่านาชาติโจมตี สาเหตุคือความด้อยประสิทธิภาพของข้าราชการและการเมืองที่นำไปสู่การใช้อิทธิพลเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง
6. ภาพลักษณ์เรื่องสิ่งแวดล้อม การบุกรุกทำลายป่าที่กระทบต่อระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมที่รุนแรง
7. ภาพลักษณ์เรื่องการทำรุนแรงสัตว์ การส่งออกสัตว์บางประเภท เช่นสุนัข และสัตว์ป่าต่างๆ
8. ภาพลักษณ์เรื่องการท่องเที่ยว การฉ้อโกงนักท่องเที่ยวและอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

¹ กระทรวงการต่างประเทศเสนอภาพลักษณ์ไทยจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ 4 ภูมิภาค คือ ภูมิภาคตะวันออกกลาง และแอฟริกา อเมริกา ยุโรป เอเชียและแปซิฟิก เมื่อปี 2540 จนนำไปสู่การจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ 5 ปีฉบับแรกของกระทรวงการต่างประเทศ

ภาพลักษณ์เหล่านี้ เมื่อรวมกับความอ่อนแอด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้งในสังคมและการเมือง ที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ในขณะที่สังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคโลกไร้พรมแดน ทำให้งานการทูตวัฒนธรรมที่รัฐกำลังดำเนินอยู่เป็นไปด้วยความลำบากมากขึ้น ดังนั้นการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ในครั้งนี้ได้ส่งผลต่อการสร้างเสริมภาพลักษณ์อีกด้านหนึ่งของประเทศไทยในทางบวกและเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติได้ดีเป็นอย่างยิ่ง

ผลการศึกษา พบว่า การใช้มิติทางการทูตเชิงวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีคุณภาพ ต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการท่องเที่ยว ได้เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในต่างประเทศ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วย CIPP (CIPP Evaluation Model)

3.1 การวิเคราะห์ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation- C)

3.1.1 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและฝรั่งเศส

ความสัมพันธ์ไทยและฝรั่งเศส นับเนื่องจากที่ได้มีการเจริญสัมพันธไมตรีอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2228 ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แล้ว ทั้งสองประเทศก็ได้มีสัมพันธไมตรีสืบเนื่องยาวนานเป็นเวลา 321 ปี ทั้งนี้ ฝรั่งเศสและประเทศสยามได้เริ่มความสัมพันธ์กัน ครั้งแรก เมื่อคณะทูตจากสยามได้เดินทางไปเยือนประเทศฝรั่งเศสในปี พ.ศ.2227 โดยได้รับการต้อนรับจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และได้ส่งราชทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีกับสยามในปี 2228 หลังจากนั้น ราชทูตสยาม (โกษาปาน) ก็ได้เดินทางไปเข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 อีกครั้งหนึ่ง ณ พระราชวังแวร์ซายส์ เมื่อปี 2229 ส่วนคณะตัวแทนจากฝรั่งเศสหลายคณะได้เดินทางมายังประเทศไทยเพื่อเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์เช่นกัน คณะฯที่มีชื่อเสียงที่สุดเห็นจะได้แก่คณะของเซอร์วัลลิเยร์ เดอ โชมงด์ ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ด้านการทูตของทั้งสองประเทศอย่างเป็นทางการในปีพ.ศ.2399 โดยการลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรี การค้า และการเดินเรือ (Treaty of Friendship, Commerce and Navigation) เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2399 ต่อมาได้มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์ครั้งสำคัญในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยประเทศฝรั่งเศสได้ส่งราชทูตมาเจริญสัมพันธไมตรี และประเทศไทยได้ส่งราชทูตไปถวายพระราชสาส์นแด่พระจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 ในปี 2404 นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้เสด็จประพาสยุโรปรวมทั้งฝรั่งเศสถึง 2 ครั้ง ในปี 2440 และ 2450 ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศสยามและประเทศฝรั่งเศสได้กระชับความสัมพันธ์ทั้งด้านการทูตและการเมือง รวมถึงด้านการทหาร (รัชกาลที่ 7 ทรงเป็นพระสหายร่วมชั้นกับนายพลเดอ โกลล์ของฝรั่งเศส) และด้านวัฒนธรรม หลังสงครามสิ้นสุด ประเทศสยามได้ส่งทหารเข้าร่วมสวนสนามที่ถนนของส์ เอลิเซ่ ประเทศฝรั่งเศส

นอกจากนี้ นักศึกษาจากประเทศสยามจำนวนหลายคนได้เดินทางไปศึกษาต่อที่กรุงปารีส รวมถึง นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาประเทศไทยยุคใหม่ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างปลายปี 2483-2484 แม้แต่ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ก็ได้เสด็จเยือนฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการในปี 2504 แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศก็ยังไม่แน่นแฟ้นเท่าไรนัก

นอกจากความสัมพันธ์ของไทยและฝรั่งเศสทางการเมืองแล้ว ในส่วนความสัมพันธ์อื่นๆ อาทิ ด้านการศึกษา กฎหมาย และวัฒนธรรมก็ได้มีความร่วมมือกันมามากกว่า 100 ปี โดยเริ่มมีการสอนภาษาไทยในสถาบัน Langues Orientales ณ กรุงปารีส ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นอกจากนี้ นักกฎหมายฝรั่งเศสยังได้เดินทางมาเป็นที่ปรึกษากฎหมายในราชสำนักไทย ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการก่อตั้งสำนักฝรั่งเศสปลายบูรพทิศ (EFEO) ในปี 2443 และได้มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดทางด้านโบราณคดีและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมมาโดยตลอดมา จนกระทั่ง ในปี 2546 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศสกลับกระชับเหนียวแน่นอีกครั้ง โดยทั้งสองประเทศได้ร่วมลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือ ทำให้สัมพันธภาพและมิตรภาพของทั้งสองแน่นแฟ้นขึ้นอีกครั้ง

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ก็จะเห็นได้ว่าการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม แต่เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นนัก อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศก็ได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน โดยฝ่ายไทยได้ตั้งสำนักงานและผู้แทนระดับอัครราชทูตประจำกรุงปารีส ในปี 2432 และได้ยกสถานะเป็นสถานเอกอัครราชทูต ในปี 2492 และในปี 2546 เมื่อนายกรัฐมนตรีของไทยได้เยือนฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ ประเทศทั้งสองพร้อมใจที่จะเปิดศักราชใหม่ของความเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและด้านวิทยาศาสตร์ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นถือว่าประเทศฝรั่งเศสเป็นหุ้นส่วนที่สำคัญของประเทศไทยในยุโรป เช่นเดียวกับ มร.ฌาคส์ ชีรัก ประธานาธิบดีฝรั่งเศสในขณะนั้น ก็เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศเอเชียที่สำคัญเช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีการลงนามในแผนปฏิบัติการร่วม ณ กรุงปารีส เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2547 โดยนายมิเชล บาร์นิเยร์และดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย ทั้งนี้ได้มีการเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ด้านการทูตระหว่างสองประเทศครบ 150 ปี เมื่อปี พ.ศ.2549 ประธานาธิบดีจอร์จและภริยา ได้เดินทางไปเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะพระราชอาคันตุกะ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จเยือนฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการเช่นกัน รวมทั้ง การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสในโอกาสเดียวกันนี้

การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของนายฌาคส์ ชีรัก ประธานาธิบดีฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ในฐานะราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเป็นการใช้กลยุทธ์การทูตเชิงวัฒนธรรมแสดงให้เห็นความตั้งใจที่จะสมานความสัมพันธ์ฝรั่งเศสกับไทยให้แน่นแฟ้นขึ้นอีกครั้ง ประธานาธิบดีฝรั่งเศสเสนอให้มีการรับร่างสนธิสัญญาสมานฉันท์และความร่วมมือแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หรือ TAC) เพื่อกระตุ้นให้มีการหารือทางด้านการเมืองระหว่างประเทศทั้งสองมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมความร่วมมือด้านความปลอดภัยและการป้องกันประเทศ การช่วยเหลือประเทศที่สาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศลาวและกัมพูชา ร่วมกัน

นอกจากนี้ ประเทศทั้งสองยังกระชับความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การศึกษาระดับสูงและการวิจัย และการกระตุ้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ วิชาการอีกด้วย ในส่วนของวัฒนธรรม ได้มีความเห็นสอดคล้องในการแลกเปลี่ยนการจัดเทศกาลวัฒนธรรมฝรั่งเศสในประเทศ หรือ La Fete ณ กรุงเทพฯ ในขณะที่ฝ่ายไทยจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส หรือ Tout à Fait Thai ณ ประเทศฝรั่งเศส ในส่วนของวิชาการ ฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศสยังมีโครงการร่วมด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัย การแลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยงานการศึกษา ฯลฯ ทั้งนี้ รัฐมนตรีที่กำกับดูแลด้านเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศได้หารือร่วมกันในรายละเอียดเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 ณ กรุงปารีส อีกด้วย ทั้งนี้ ฝรั่งเศสต้องการที่จะกระชับสัมพันธ์ภาพกับประเทศไทย โดยยึดมั่นในสันติภาพ เสรีภาพ และหลักประชาธิปไตย

3.1.2 นโยบายต่างประเทศ

- นโยบายด้านต่างประเทศของฝรั่งเศส สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นหนึ่งใน 5 ประเทศมหาอำนาจทางการเมืองและการทหารของโลก มีอิทธิพลและบทบาทสูงในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งการกำหนดทิศทางนโยบายของสหภาพยุโรป นอกจากนี้ ฝรั่งเศสยังเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ขององค์การระหว่างประเทศที่สำคัญๆ อาทิ องค์การระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (International Organization of the Francophonie – OIF) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development – OECD) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) องค์การตำรวจสากล (International Criminal Police Organization – INTERPOL) กลุ่มต่อต้านการก่อการร้ายสากล (Alliance Base) เป็นต้น

นโยบายด้านต่างประเทศของรัฐบาลปัจจุบันของฝรั่งเศสภายใต้การนำของประธานาธิบดีฟร็องซัวส์ ออลลองก์ มีแนวทางสานต่อนโยบายที่เคยดำเนินมาแล้วในรัฐบาล ชุคก่อน (นิโกลาส์ ซาร์โกซี) โดยจะยังคงให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับสหภาพยุโรป โดยเฉพาะเยอรมนี และประเทศที่มีบทบาทสำคัญในกลุ่มประเทศ

อาเซียน นอกจากนี้ ฝรั่งเศสหวังที่จะเห็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐเซียกับสหภาพยุโรป ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ฝรั่งเศสยังมีความเห็นที่แตกต่างทางด้านนโยบายกับสหรัฐอเมริกา และสมาชิกสหภาพยุโรปบางประเทศต่อการสนับสุนนตุรกีเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรป ซึ่งฝรั่งเศสมีท่าทีไม่สนับสนุนในเรื่องนี้ นโยบายด้านต่างประเทศที่ฝรั่งเศสให้ความสำคัญลำดับต้น ได้แก่ การสร้างความแข็งแกร่งด้านการป้องกันประเทศและปกป้องยุโรปในกรอบนาโต้ ประเด็นปัญหาโครงการนิวเคลียร์ของอิหร่าน สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การต่อต้านการก่อการร้าย การปราบปรามโจรสลัด การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการมีส่วนร่วมในกองกำลังรักษาสันติภาพ การปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ

- นโยบายด้านต่างประเทศของไทย ในการดำเนินนโยบายด้านต่างประเทศของไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีทั้งนโยบายทางการทหาร นโยบายทางการทูต นโยบายเศรษฐกิจการค้า การลงทุน ฯลฯ

สำหรับนโยบายด้านต่างประเทศของไทย ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี (นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ให้ความสำคัญต่อมิติด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปกับนโยบายทางการทูต ให้ความสำคัญในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการคมนาคมขนส่ง โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และความมั่นคงระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.2558 และเพิ่มบทบาทสำคัญของประเทศไทยในเวทีโลก ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านต่างประเทศ เพื่อให้ไทยสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน สำหรับมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม รัฐบาลปัจจุบันส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศมุสลิมและองค์กรอิสลามระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าประเทศไทยกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยอย่างจริงจัง

ในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศส พบว่า ไทยและฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์กันมายาวนาน 300 กว่าปี แต่เป็นความสัมพันธ์ที่มีทั้งความหวาดระแวงและความเข้าใจ เนื่องจากจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศสนั้นเป็นความล้มเหลวตั้งแต่แรกเริ่ม มีปัญหาข้อพิพาททางการทหาร รวมทั้งความไม่เข้าใจกันระหว่าง 2 ประเทศ ด้วยความหวาดระแวงของไทยที่มีต่อฝรั่งเศส ในการส่งคณะมิชชันนารี คาทอลิกชาวฝรั่งเศส และคณะราชทูต นำโดย เชอวาลิเยร์ เดอ โชมองต์ ทูตฝรั่งเศสคณะแรกเข้ามายังกรุงสยาม (พ.ศ.2228) ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศทางตะวันตกล่าอาณานิคม และฝรั่งเศสพยายามโน้มน้าวให้ชาว

ไทยเปลี่ยนศาสนาเป็นคาทอลิก ทั้งนี้ สมเด็จพระนารายณ์ทรงเข้าใจสถานการณ์จึงใช้การทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ส่งคณะราชทูตคณะแรก นำโดยพระยาโกษาปานไปเจริญสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศส ดังกล่าวมาแล้ว ถึงกระนั้นก็ตาม พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ก็ได้ส่งคณะราชทูตชุดที่สองมายังสยาม (พ.ศ. 2230) ขบวนราชทูตคราวนี้มาพร้อมกับกองเรือติดปืนใหญ่และทหารจำนวนมาก รวมทั้งบาทหลวงและมิชชันนารี โดยได้รับคำสั่งให้ยึดมั่นที่สำคัญๆ ในบางกอก และใช้กำลังทหารหากจำเป็น เพื่อประสงค์ให้สมเด็จพระนารายณ์ทรงเปลี่ยนศาสนา

ต่อมาถึงสิ้นสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสัมพันธ์ไทยและฝรั่งเศสมีพัฒนาการที่ดี ดังนั้นเมื่อถึงปัจจุบัน ในปี 2546 ความสัมพันธ์จึงฟื้นขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อนายกรัฐมนตรีของไทยเยือนฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการตามคำเชิญของประธานาธิบดีฝรั่งเศส ซึ่งถือเป็นการเปิดศักราชใหม่ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายจึงเห็นพ้องต้องกันในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจระหว่างกันโดยการแลกเปลี่ยนการจัดเทศกาลทางวัฒนธรรมขึ้นในแต่ละประเทศ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าผู้นำทั้งสองประเทศเล็งเห็นความสำคัญของการใช้การทูตเชิงวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อันส่งผลให้เป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในเวลาต่อมาในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส

นอกจากนี้ ในรัฐบาลปัจจุบัน นายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ได้เดินทางไปเยือนฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 20-22 กรกฎาคม 2555 ตามคำเชิญของประธานาธิบดีฝรั่งเศส (นายฟรองซัวส์ ออลลองก์) ซึ่งเป็นการกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีกับฝรั่งเศส และในโอกาสเดียวกัน นายกรัฐมนตรีของไทยยังได้พบหารือกับนักธุรกิจไทยในฝรั่งเศส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของฝรั่งเศส (Invest in France Agency) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทย โดยเน้นความสำคัญของการขยายการค้าการลงทุนในสาขาที่สำคัญ คือ อัญมณี แฟชั่น เทคโนโลยีการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ของฝรั่งเศส รวมทั้งการใช้ไทยเป็นฐานการลงทุนในอาเซียน ซึ่งภาคเอกชนเห็นว่า ภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาคุณภาพสินค้า รวมทั้งการเผยแพร่สินค้าไทยที่มีคุณภาพและมาตรฐานชั้นนำ จึงเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศส พัฒนาดีขึ้นเรื่อยๆ ในเชิงบวก และเป็นไปตามเป้าหมายการต่างประเทศของไทย โดยใช้กลยุทธ์การทูตเชิงวัฒนธรรม อันเอื้อประโยชน์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การลงทุนและการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของฝรั่งเศส ในฐานะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ตามแผนปฏิบัติการร่วมไทย-ฝรั่งเศส ฉบับที่ 2 (ค.ศ.2012-2014)

3.2 การวิเคราะห์ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation- I)

การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน หลายประเทศๆ ได้ใช้การทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) เป็นกลยุทธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น รวมทั้งการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศของตน อาทิ สหรัฐอเมริกาดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมโดยผ่านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและโครงการฟูแลไบรท์ สำหรับฝรั่งเศสมีสมาคมฝรั่งเศส (Alliance Française) อังกฤษมีบริติช เคาน์ซิล (British Council) จำนวนถึง 151 แห่ง เยอรมันเปิดสถาบันเกอเธ่ (Goethe) จำนวน 128 แห่ง สเปนก็เปิดสถาบันเซร์บันเตส (Institutos Cervantes) สถาบันขงจื้อของจีน จำนวน 80 แห่ง ศูนย์วัฒนธรรมอินเดียและจีนซึ่งมีอยู่ทั่วโลก ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมควบคู่กันไป แต่อาจจะกล่าวได้ว่า ไม่มีประเทศใดในโลกที่รัฐบาลเข้ามาแสดงบทบาทที่สำคัญด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมได้มากเท่ากับประเทศฝรั่งเศสสำหรับนโยบายที่สนับสนุนการดำเนินงาน Cultural Diplomacy ที่กล่าวถึง คือการให้การสนับสนุนการทูตเพื่อประชาชน กลุ่มครองผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทและความแข็งแกร่งของชุมชนชาวไทยในการรักษาเอกลักษณ์และความเป็นไทย โดยประสานการดำเนินงานของส่วนราชการในต่างประเทศ ตามแนวทางนโยบายที่มียุทธศาสตร์ไทยเพื่อให้การดำเนินงานด้านการต่างประเทศมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณภาพ

3.2.1 การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมของฝรั่งเศสในประเทศไทย

3.2.1.1 การเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านศิลปะ หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานเชิงรุก คือ ฝ่ายวัฒนธรรม ของสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย มีภาระรับผิดชอบการดำเนินการจัดกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมฝรั่งเศสในด้านศิลปะสาขาต่างๆ ทั้งด้านทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะการถ่ายภาพ ศิลปะการจัดวาง ศิลปะการแสดงดั้งเดิม การแสดงร่วมสมัย การแสดงดนตรี รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ของฝรั่งเศสในประเทศไทย นอกจากนี้ฝรั่งเศสได้จัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่ฝ่ายฝรั่งเศสมุ่งหมายที่จะนำเสนอวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งเป็นงานที่สืบทอดตามประเพณีนิยมที่มีมาช้านานต่อผู้ชมชาวไทย และ ความหลากหลายของงานสร้างสรรค์ร่วมสมัยของฝรั่งเศส นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมสถาบันต่างๆ และศิลปินชาวไทยในการพัฒนางานสร้างสรรค์ร่วมกับศิลปินชาวฝรั่งเศส ไม่ว่าจะเป็นนักเขียนบทละคร นักประพันธ์ดนตรี นักแสดง นักออกแบบท่าเต้น ฯลฯ

3.2.1.2 การเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านสื่อดิจิทัล โดยสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย มีบทบาทในการเผยแพร่วัฒนธรรมฝรั่งเศส ด้านสื่อดิจิทัล ทั้งด้านภาพยนตร์ การเผยแพร่วัฒนธรรมฝรั่งเศสผ่านสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ดังต่อไปนี้

ด้านภาพยนตร์

- สนับสนุนให้มีการฉายภาพยนตร์ฝรั่งเศสในเทศกาลภาพยนตร์สำคัญๆ ที่จัดขึ้นในประเทศไทย และให้การช่วยเหลือด้านการพาณิชย์แก่บริษัทผู้จัดจำหน่าย อาทิ เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ เทศกาลภาพยนตร์สั้นนานาชาติกรุงเทพฯ ร่วมกับเทศกาลภาพยนตร์สั้นนานาชาติเมืองแกลร์มงต์ แฟร์รองด์ รวมทั้งสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่บริษัทผู้จัดจำหน่ายที่นำภาพยนตร์ฝรั่งเศสมาฉายในประเทศไทย (ค.ศ. 2004 – Astérix et Obélix : Mission Cléopâtre, Swimming Pool และ Les Triplettes de Belle ville ค.ศ. 2005 – มีทั้งหมด 19 เรื่อง ได้แก่ Un long dimanche de fiançailles, Les Choristes, Iznogoud)

- เผยแพร่ภาพยนตร์ฝรั่งเศสให้เป็นที่รู้จักไปทั่วภูมิภาค โดยการจัดตั้งศูนย์ภาพยนตร์ฝรั่งเศสสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- ส่งเสริมนักสร้างภาพยนตร์ชาวไทยให้ก้าวสู่ระดับสากล โดยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่นักสร้างภาพยนตร์ไทยในการนำภาพยนตร์ไปเข้าร่วมในเทศกาลภาพยนตร์ที่สำคัญๆ อาทิเช่น เทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ เทศกาลภาพยนตร์ 3 ทวีปเมืองนองต์ เทศกาลภาพยนตร์เอเชียเมืองโดวิลล์ เทศกาลฤดูใบไม้ร่วงกรุงปารีส งานสังสรรค์ภาพยนตร์นานาชาติกรุงปารีส งานสังสรรค์ภาพยนตร์สารคดีนานาชาติเมืองมาร์เซย เป็นต้น

- ร่วมมือด้านศิลปะการถ่ายทำภาพยนตร์ โดยสนับสนุนโครงการสร้างภาพยนตร์ร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส

- จัดงาน "สัปดาห์ภาพยนตร์ฝรั่งเศส" ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ มีการฉายภาพยนตร์ฝรั่งเศสควบคู่กับการเสวนาและนิทรรศการของนักศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์ฝรั่งเศส

- มอบทุนศึกษาอบรมในประเทศฝรั่งเศส เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ทำงานด้านอุตสาหกรรมชาวไทยได้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้ในสายงานอาชีพ

ด้านการเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์²

- สนับสนุนความคิดริเริ่มเรื่องการใช้เทคโนโลยีฝรั่งเศสในวงการโทรทัศน์ของไทย(เทคโนโลยีสารสนเทศชั้นสูง การอนุรักษ์ และการจัดเก็บสื่อโทรทัศน์)

- ส่งเสริมการซื้อรายการต่างๆ ของฝรั่งเศสเพื่อนำมาแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย รวมถึงสนับสนุนการแพร่ภาพของสถานีโทรทัศน์สถานีโทรทัศน์ภาษาฝรั่งเศส ส่ง

² เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ ยูบีซี ช่อง ยูบีซี ทีวี มีการฉายภาพยนตร์ฝรั่งเศสไม่ต่ำกว่า 20 เรื่องต่อปี ส่วนช่อง ยูบีซี คิเคส์ และ สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี มีการฉายภาพยนตร์การ์ตูนฝรั่งเศส ยูบีซีช่อง 11 ออกอากาศรายการสอนภาษาฝรั่งเศส ซึ่งจัดทำโดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

สัญญาณผ่านดาวเทียมเอเชียแซท 3S ในประเทศไทย ผู้ใช้ภาษาฝรั่งเศส TV5 ทางเครือข่ายยูบีซีทั้งระบบเคเบิลและระบบจานดาวเทียม เผยแพร่วัฒนธรรมฝรั่งเศส ซึ่งขณะนี้ TV5 ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 3 รองจาก CNN และ MTV

- สถานีโทรทัศน์ฝรั่งเศสด้านแฟชั่นโดยเฉพาะ ทาง แฟชั่นทีวี (FTV) ออกอากาศผ่านเครือข่ายยูบีซี และผ่านสัญญาณดาวเทียม เอเชียแซท 2 กลุ่มยุโรป

- อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างผู้จัดทำนิตยสารฝรั่งเศสกับผู้ซื้อฝ่ายไทย และดูแลให้มีการแพร่ภาพรายการฝรั่งเศสทางสถานีโทรทัศน์ไทยทั้งระบบเคเบิลและดาวเทียมอย่างต่อเนื่อง

ด้านการเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ

- ส่งเสริมการเผยแพร่ดนตรีฝรั่งเศสทางสถานีวิทยุและในวงจรธุรกิจ รวมทั้งการกระจายเสียงรายการของสถานีวิทยุของประเทศฝรั่งเศส Radio France Internationale (RFI)³ ในประเทศไทยโดยผ่านเครือข่ายสถานีวิทยุของประเทศไทย และส่งเสริมการเผยแพร่แนวดนตรีฝรั่งเศสในประเทศไทย

3.2.1.3 การเผยแพร่วัฒนธรรมผ่านภาษา ภาษากลายเป็นจุดประสงค์หลักของการดำเนินการทูตเชิงวัฒนธรรม ฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่เปิดโรงเรียนสอนภาษาในต่างประเทศอย่างจริงจัง ซึ่งก่อนหน้านี้ มีกลุ่มชาวยิวในอิสราเอลรวมตัวกันตั้งสมาคมอิสราเอลโลก และได้จัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาฝรั่งเศสให้กับเด็กชาวยิวที่ยากจนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ในปี 2405 และแพร่หลายไปในประเทศต่างๆทั้งที่โมร็อกโก แคนเจียร์ แอฟริกาเหนือ ตุรกี จนในปี 2426 นักวิชาการ นักการทูต ได้แนวคิดที่ภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวฝรั่งเศส จึงประชุมร่วมกันจัดตั้งสมาคมฝรั่งเศสขึ้น เปิดโรงเรียนสอนภาษาฝรั่งเศสขึ้นอย่างเป็นทางการ ในปารีสและร่วมกันในกรุงปารีส ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วและได้ขยายไปต่างประเทศทั่วโลก ทั้งในสหรัฐอเมริกา ยุโรป แอฟริกา เอเชียแลแปซิฟิก อเมริกาเหนือและลาตินอเมริกา ลาตินอเมริกากลายเป็นฐานที่แข็งแกร่งที่สุดของสมาคมฝรั่งเศส สำหรับประเทศไทย สมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพได้จัดตั้งขึ้นภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยและดำเนินกิจการมาตั้งแต่ 2455 โดยมีภารกิจหลักเพื่อสอนภาษาฝรั่งเศสและเผยแพร่วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับฝรั่งเศส มีห้องสมุดที่รวบรวมหนังสือและเอกสารกว่า 26000 เล่มในปัจจุบัน สมาคมฝรั่งเศสได้เปิดศูนย์

³ Radio France Internationale สถานีวิทยุฝรั่งเศส และสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการกระจายเสียงคลื่นวิทยุ RFI 3 สำหรับคนตรีกกลุ่มประเทศผู้ใช้ภาษาฝรั่งเศส ทาง AM981 การรับคลื่นวิทยุของ RFI กระทำได้โดยระบบดาวเทียม Palapa C2 ซึ่งรับสัญญาณสถานีโทรทัศน์ TV5 และทางอินเทอร์เน็ต เครือข่าย RFI มีผู้ฟังกว่า 45 ล้านคนทั่วโลก

ศิลปะ นานาชาติขึ้นเพื่อจัดการเรียนการสอนทางด้านศิลปะประยุกต์, แฟชั่น, เต้นรำและดนตรี นอกจากนี้ยังมีบริการด้านสถานที่ ณ หอประชุมใหญ่ จัดการแสดง, คอนเสิร์ต, สัมมนา, นายภาพยนตร์ ฯลฯ บริการร้านอาหารและร้านหนังสือฝรั่งเศส ในปัจจุบันนี้ สมาคมฝรั่งเศสยังเปิดสาขาในต่างจังหวัดอีก 3 แห่งคือ สมาคมฝรั่งเศสเชียงใหม่ สมาคมฝรั่งเศสภูเก็ต และสมาคมฝรั่งเศสเชียงราย

3.2.2 การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมของไทยในต่างประเทศ

ในปัจจุบัน การทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและความรู้สึกที่ดีซึ่งกันและกันระหว่างคนไทยกับชาวต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินความสัมพันธ์ลงสู่ระดับประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์การดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญคือการเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของไทย ขยายผลอัตลักษณ์ (Thainess) รวมทั้งการสร้างกระแส รักษากระแส และเพิ่มกระแสนิยม (goodwill) ต่อประเทศไทย ตลอดจนแปลงความนิยมไปสู่ผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ นำมาซึ่งการเพิ่มมูลค่าการค้าของสินค้าและบริการของไทย และบริการของไทย รวมทั้งการลงทุนในระยะยาว การส่งเสริมการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่รู้จักและชื่นชอบแก่ชาวต่างประเทศ การสร้างเครือข่ายและทัศนคติที่ดีระหว่างผู้บริหารของไทยกับนานาชาติ สร้างความเข้าใจอันดีในระดับประชาชนกับประชาชนด้วยการให้ทุนการศึกษาหรือฝึกอบรมในประเทศไทยแก่นักเรียน นักศึกษา และบุคลากรของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน การสนับสนุนอาจารย์ผู้สอนและสื่อการเรียนการสอนให้แก่โครงการสอนภาษาไทยในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้เกิดความร่วมมืออย่างถูกต้อง และมีทัศนคติที่ดีต่อคนไทยและประเทศไทย อันเป็นการสร้างเสริมภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศสู่ระดับประชาชนได้อย่างแท้จริง

การวิเคราะห์ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าในช่วงระยะเวลา 60 ปีที่ผ่านมา ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศมหาอำนาจต่างๆ กำหนดนโยบายต่างประเทศด้วยการใช้อำนาจในความสัมพันธ์ต่างประเทศเพื่อรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศชาติ จึงทำให้ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียตและประเทศต่างๆ ในขณะนั้น ให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเสริมสร้างกำลังทางทหาร และสร้างความมั่นคงร่ำรวยทางเศรษฐกิจเพื่อนำมาเสริมสร้างกำลังทหารของตน ประเทศใดที่ยอมตามประเทศมหาอำนาจก็จะได้รับการตอบแทนด้วยความ ส่วนประเทศที่ไม่ยอมหรือต่อต้าน ก็จะได้รับความช่วยเหลือน้อยกว่าหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือเลย ต่อมาภายหลังสงครามเย็นสหภาพโซเวียตล่มสลายก่อปรกับความก้าวหน้าด้านการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ข้อมูลข่าวสารแพร่หลายไป

อย่างรวดเร็ว อันก่อให้เกิดกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้นักวิชาการเสนอว่าการใช้อำนาจแบบละมุน (soft power) คือความโน้มน้าวให้เชื่อมั่นมากกว่าการออกคำสั่งหรือบีบบังคับ สำคัญกว่าการใช้กำลังทหารแบบ hard power การใช้การทูตเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลยุทธ์แบบ soft power จึงมีความสำคัญในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้นจนถึงปัจจุบัน และมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ ชื่อเสียงและสร้างคามนิยมของประเทศนั้นได้ อย่างมีนัยและแนบเนียน ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ประเพณี ศิลปะ การแสดง ดนตรี ภาษา ศาสนา กีฬา การท่องเที่ยว อาหารการกิน ค่านิยมทางสังคม รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ

3.3 การวิเคราะห์ด้านกระบวนการ (Process Evaluation-PI)

การจัดงานเทศกาลไทยในฝรั่งเศส (Tout à Fait Thai)

กระทรวงวัฒนธรรม ได้รับมอบหมายโดยมติดคณะรัฐมนตรีให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน – ตุลาคม 2549 ณ กรุงปารีส และเมืองลียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์สิริราชสมบัติครบ 60 ปี และเพื่อดำเนินงานตามนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ ให้เป็นไปตามแถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐบาลไทย-ฝรั่งเศส เพื่อสนับสนุนการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างไทยและฝรั่งเศส ซึ่งจะช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ฝรั่งเศส เพื่อขยายสู่ความร่วมมือด้านอื่นต่อไป

ในโอกาสเดียวกันนี้ การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสในครั้งนี้ ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมฉลองความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศที่ยาวนานถึง 320 ปี โดยมีกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมไทยชั้นเยี่ยม ที่นำไปแสดงในงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส (Tout à Fait Thai) ประกอบด้วย การแสดงโขน การแสดงพื้นบ้าน หุ่นละครเล็ก การบรรเลงดนตรีไทย การแสดงดนตรีร่วมสมัย การแสดงร่วมสมัย การจัดนิทรรศการความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศส นิทรรศการศิลปะร่วมสมัย นิทรรศการวิถีชีวิตไทยพร้อมสาธิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดีเด่น OTOP เทศกาลอาหาร เทศกาลภาพยนตร์ และการจัดสัมมนาทางวิชาการ ทั้งนี้ มี หน่วยงานหลักของฝ่ายฝรั่งเศสในการประสานงาน ได้แก่ Association Française d'Actions Artistiques –AFAA (หน่วยงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของฝรั่งเศส ภายใต้กระทรวงการต่างประเทศ แต่มีการบริหารกึ่งอิสระ) และกระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสารของฝรั่งเศส ซึ่งได้ประชุมหารือกำหนดกิจกรรมร่วมกันและได้จัดประชุมติดตามความคืบหน้าเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศสรวมทั้งการประชุมกรรมการร่วม ไทย-ฝรั่งเศส อีกด้วย

การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส (Tout à Fait Thai) ประเทศไทยได้รับเกียรติอย่างยิ่งจากประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (นายฌาคส์ ชีรัก ขณะดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของฝรั่งเศสในขณะนั้น) ในการรับงาน Tout à Fait Thai ไว้ในอุปถัมภ์ และในขณะเดียวกัน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงานเทศกาล ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของนายฌาคส์ ชีรัก และทรงเป็นองค์ปาฐกบรรยายความในหัวข้อ “ความสัมพันธ์ไทยและฝรั่งเศส” รวมทั้งทรงดนตรีร่วมกับคณะดนตรีไทยกรมศิลปากรในงานนี้ด้วย

การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส (Tout à Fait Thai) นับได้ว่าเป็นการจัดงานเทศกาลไทยในต่างประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และที่สำคัญเป็นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกกระทรวงของไทยที่เกี่ยวข้องในลักษณะ ทีมไทยแลนด์ของฝ่ายไทย ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) ร่วมกันจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.3.1. กิจกรรมการแสดง (Performance)

- **การแสดงโขน** (Khon: The Mask Dance Drama) เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนางลอย และยกرب โขนเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูง เป็นเอกลักษณ์ของไทย และมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งในด้านลีลาการรำร่า คำร้อง การแต่งกาย บทละครและฉากประกอบ สำหรับการแสดงที่นำไปแสดงในงานเทศกาลนี้ เป็นการแสดงที่จัดเตรียมขึ้นมาใหม่ ผสมผสานกับเทคนิคสมัยใหม่ ซึ่งยังไม่เคยมีมาก่อน เพื่อให้การแสดงโขนมีความกระชับ สนใจ พร้อมมีบทบรรยายเป็นภาษาฝรั่งเศสทั้งในสูจิบัตรและตัวอักษรวิ่งในโรงละคร ซึ่งทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจง่าย ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้มอบหมายให้คณะนาฏศิลป์ กรมศิลปากรซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการถ่ายทอดและสืบทอดศิลปะการแสดงโขนของประเทศไทยเป็นผู้จัดการแสดงโขนในครั้งนี้ การแสดง กำหนดจัดขึ้น เนื่องในพิธีเปิดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ในรอบ Gala Performance ณ Royal Opera ในพระราชวังแวร์ซายส์ ชานกรุงปารีส ซึ่งเป็นโรงละครเก่าแก่อายุกว่า 200 ปี จุผู้ชมได้ประมาณ 600 คน พร้อมทั้งจัดงานเลี้ยงรับรองในบริเวณ Foyer ภายหลังเสร็จสิ้นการแสดงโขน นอกจากนี้ Festival Ile de France ซึ่งเป็นองค์กรใหญ่ที่มีความชำนาญในการจัดการแสดงแบบคลาสสิก ได้บรรจุการแสดงโขนในงานเทศกาล Festival Ile de France ณ Opera National de Brest “Quartz” รวมทั้งจัดการแสดงโขน ณ Opera de Massy (ซึ่งเป็นสาขาของ Opera Garnier)

- **การแสดงพื้นบ้าน** (Folk Dance) การแสดงพื้นบ้านได้ถูกประดิษฐ์คิดค้นมาเป็นเวลานาน และสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยจากสี่ภาคของประเทศ ประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งมีลีลาการรำร่าแตกต่างกันไปตามการสร้างสรรค์และสภาพสังคมนั้นๆ การแสดงจัดขึ้น เป็นเวลา 10 วัน ณ จัตุรัส St. Sulpice กรุงปารีส ระหว่างวันที่ 15 - 24 กันยายน 2549 และได้จัดต่อเนื่อง ที่จัตุรัส Republique ณ เมืองลียง ระหว่างวันที่ 27 กันยายน – 1 ตุลาคม 2549 เพื่อขยายผลการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

- **การแสดงหุ่นละครเล็ก** (Thai Traditional Puppetry “Hun Lakorn Lek”) หุ่นละครเล็ก เป็นการแสดงของไทยมีประวัติยาวนานกว่าร้อยปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2444 และสูญหายไปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาครูสาคร ยังเขียวสด ศิลปินแห่งชาติ 2539 (มรณภาพไปแล้ว) ได้จัดตั้งคณะสาครนาฏศิลป์ขึ้น ต่อมาเปลี่ยนเป็นคณะนาฏยศาลา พื้นชีวิตหุ่นละครเล็กให้กลับคืนมาเป็นศิลปะการแสดงของไทยที่เชิดหน้าซุตาของประเทศชาติอีกครั้งหนึ่ง การแสดงหุ่นละครเล็ก โดยคณะนาฏยศาลา หุ่นละครเล็ก (คณะโจหลุยส์) นำเสนอเรื่องราวเกียรติ 2 ตอนคือ ตอน “ทศกัณฐ์ลักนางสีดา” และ “หนุมานจับนางเบญจกาย” โดยมีการแสดงบอกเล่าความเป็นมาถึงการแสดงหุ่นละครเล็ก ตั้งแต่การ เชิดหนังใหญ่ การแสดงโขน จนมาเป็นการเชิดหุ่นละครเล็ก ซึ่งจัดแสดง ณ เวทีกลางแจ้ง ที่จัตุรัส Saint Sulpice และ ในโรงละคร Maison des Culture du monde

3.3.2 กิจกรรมการแสดงดนตรี (Music Festival)

- **การทรงดนตรีไทยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดนตรีไทย ระนาดเอก ร่วมกับนักดนตรีของกรมศิลปากร ในงานการแสดงคอนเสิร์ต “รัตนสังคีต” (Ratana Sangita Precious Musical Concert) ณ Musée Guimet ด้วยความร่วมมือจากวงดนตรี “จุฬาวาทิต” จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในโอกาสนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์บทร้อง เพลง”อาทิตยชิงดวง” ขึ้นใหม่เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี นอกจากนี้ ยังได้ทรงขอสามสายร่วมวงอีกด้วย

- **การแสดงดนตรีไทยเดิม** (Thai Classical Music Concert by Chulavatid) โดยวงจุฬาวาทิต ซึ่งเป็นวงดนตรีไทยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับพระราชทานชื่อวงจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ 2530 สมาชิกในวงประกอบด้วยศิลปินผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและศิลปินรุ่นใหม่ฝีมือเยี่ยมเป็นเลิศด้านดนตรีไทย การจัดแสดงดนตรีไทยเดิม จัดขึ้น ณ โรงละคร Théâtre de la Ville, Less Abbesses ในวันที่ 21 ตุลาคม 2549 และโรงละคร Comédie de Reims ในวันที่ 23 ตุลาคม 2549

- **การแสดงดนตรีพื้นบ้าน (Folk Music) Festival Ile de France** ได้เชิญนักดนตรีเป่าแคนชื่อดังของไทย นายสมบัติ นิมราช ผู้พิการทางสายตาแต่มีความสามารถเป็นเลิศด้านดนตรีพื้นบ้านอีสาน ไปจัดแสดงในฝรั่งเศส ช่วงเดือนกันยายน 2549

- **การแสดงดนตรีร่วมสมัย (Contemporary Music) ณ Point Ephemere** ในวันที่ 26 ตุลาคม 2549 โดยคณะวงดนตรีร่วมสมัยของไทยที่ได้รับความนิยมในฝรั่งเศส ได้แก่ วง Futon มีสมาชิกของวงหลายเชื้อชาติ ได้แก่ไทย อังกฤษ และญี่ปุ่น นำเสนอดนตรีร่วมสมัยแนวใหม่ ส่วนวง Penguin Villa มีแนวดนตรีแบบ alternative และวง Stylist Nonsense เป็นวงดนตรีแนว อิเล็กทรอนิกส์

- **การแสดงดนตรีแจ๊ส (His Majesty the King's Composition)** เป็นการเผยแพร่ผลงานเพลงแจ๊ส ถ่ายทอดบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผ่านทางสถานีวิทยุช่องแจ๊สของฝรั่งเศส คลื่น 103.3 Radio de Jazz Français

3.3.3 กิจกรรมการจัดนิทรรศการ (Exhibition) ในงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส จัดขึ้น ณ จัตุรัส St. Sulpice และห้องนิทรรศการของศาลาว่าการกรุงปารีส เขต 6 ประกอบด้วย

- **นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระเกียรติการครองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี** (Exhibition in Honour of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the Occasion of the 60th Anniversary Celebration of His Majesty's Accession to the Throne) เป็นนิทรรศการเคลื่อนที่แสดงถึงพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ตั้งแต่ขึ้นเสด็จครองราชย์ ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในโลก ตลอดระยะเวลา 60 ปี ที่ครองราชย์ ทรงเสียสละพระองค์ ทรงงานหนักเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวม ให้ประชาชนมีคุณภาพที่ดี อยู่ดีกินดีแบบเศรษฐกิจพอเพียงและทันโลกทันเหตุการณ์ นิทรรศการชุดนี้ได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิชัยพัฒนา นำไปจัดแสดง ณ จัตุรัส St. Sulpice เขต 6 ของกรุงปารีส ระหว่างวันที่ 15 – 24 กันยายน 2549

- **นิทรรศการความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศส (Thai-French Relationship Exhibition)** เพื่อเผยแพร่และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศส นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงปัจจุบัน ทั้งทางด้านการทูต การค้า ศาสนา การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม โดยเสนอด้วยเอกสารโบราณและภาพถ่ายเก่า ประมาณ 100 ชิ้น โดยรวบรวมจากหอจดหมายเหตุ สมาคมศิษย์เก่าฝรั่งเศส และนักวิชาการหลายท่าน

- **นิทรรศการศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Exhibition)** สำนักงานศิลปะร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรมได้ประสานเครือข่ายขององค์กรศิลปะ ทั้งในและต่างประเทศ นำผลงานศิลปะ

ร่วมสมัยของศิลปินไทยที่มีชื่อเสียงเข้าร่วมจัดแสดง นิทรรศการร่วมสมัย แนวจัดวาง (installation) ณ ห้องจัดแสดงนิทรรศการของศาลาว่าการกรุงปารีส เขต 6 Salle des fetes, sale David d'Angers, Salle francois Collet นอกจากนี้ ฝ่ายฝรั่งเศสได้เชิญศิลปินร่วมสมัยของไทยร่วมจัดแสดง นิทรรศการศิลปะร่วมสมัยอีกหลายแห่ง ได้แก่ งาน Nuit Blanc, Centre Pompidou, Soi Project, Maison Europeenne de la Photographie, Nuit Blanche: Passage de Retz

3.3.4 กิจกรรมการจัดงานวิถีชีวิตไทย หมู่บ้านไทย (Thai Village) ณ จัตุรัส St. Sulpice โดยความร่วมมือกับเทศบาลกรุงปารีส เขต 6 ในการจัดเทศกาลวิถีชีวิตไทย ระหว่างวันที่ 15-24 กันยายน 2549 ประกอบด้วย การจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ การจัดนิทรรศการวิถีชีวิตไทย 4 ภาค พร้อมการสาธิตหัตถกรรมไทย อาหาร-ขนมไทย ผลไม้ไทย ด้วยความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การแสดงดนตรี การแสดงพื้นบ้าน การแสดงหุ่นละครเล็ก การจัดแสดงผลิตภัณฑ์จากร้านภูฟ้า สินค้าจากมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง รวมทั้งการออกร้านสินค้า OTOP โดยกระทรวงพาณิชย์จัดหาผู้ประกอบการ การนวดแผนไทยสปาไทย จากกระทรวงสาธารณสุข การสาธิตการนวดไทย-ฤๅษีดัดตน จากโรงเรียนแพทย์แผนไทยวัดโพธิ์ การแสดงสมุนไพรไทย ภายในงานตกแต่งด้วยบรรยากาศแบบไทย ๆ จำลองแบบให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวไทย โดยมีศาลาไทยตั้งโดดเด่นอยู่กลางจัตุรัส ด้วยความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การบินไทย จำกัด(มหาชน) และในโอกาสนี้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทอดพระเนตรนิทรรศการฯ ในวันที่ 19 กันยายน 2549 นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์ของไทยร่วมมือกับคาร์ฟูฝรั่งเศส เปิดตลาดสินค้าไทย ในช่วงจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส โดยการนำสินค้าไทยวางจำหน่ายในคาร์ฟู สาขา Villers en Biere สาขา Carre Senart และสาขา Collegien ปรากฏว่าสินค้าไทยที่เป็นยอดนิยมนำได้แก่ ผลไม้ ข้าวหอมมะลิ อุปกรณ์เครื่องใช้และของตกแต่งบ้าน จากโครงการภูฟ้า

3.3.5 กิจกรรมการจัดเทศกาลอาหารไทย (Food Festival) กำหนดจัดขึ้น ณ จัตุรัส St. Sulpice เขต 6 ของกรุงปารีส ระหว่างวันที่ 15-23 กันยายน 2549 โดยการจำหน่ายและสาธิตการทำอาหารไทย อาทิ ผักไทย ส้มตำ ทำขนมกรอก ขนมลูกชุบ จากกระทรวงพาณิชย์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ ซึ่งเป็นที่สนใจเป็นอย่างมาก

3.3.6 กิจกรรมการชกมวย (Thai Boxing) ณ Bercy Stadium กำหนดจัดการแข่งขันชกมวยไทย-ฝรั่งเศส โดยความร่วมมือจากสหพันธ์มวยไทยในฝรั่งเศสและสภามวยไทยโลก

3.3.7 กิจกรรมการจัดเทศกาลภาพยนตร์ไทย (Film Festival) โดยการฉายภาพยนตร์ไทยยอดนิยม และภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลจำนวน 18 เรื่อง ได้แก่ พระเจ้าช้างเผือก โหมโรง โขน ทองปาน คนภูเขา เพื่อนแพง คนเลี้ยงช้าง ผันบัวคาราโอเกะ นางนาก สตงค์ 14 ตุลา

สงครามประชาชน สุริโยไท บิดีฟูต บอกระฮอร์ โหมโรง ขุนกระบี่ผีระนาด ไอ้ฟัก ชัดเตอร์ กด ติวัญญาน คนเล่นของ มหา'ลัย เหมือนแร่ เทศกาลภาพยนตร์ไทย จัดขึ้น ณ Cinémathèque Française ระหว่างวันที่ 20 กันยายน – 1 ตุลาคม 2549 โดยจัดฉายภาพยนตร์ เรื่อง โหมโรง ในรอบปฐมทัศน์ในพิธีเปิดงานเทศกาลภาพยนตร์ไทย ในวันที่ 20 กันยายน 2549 โดยได้รับความร่วมมือจากสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ นอกจากนี้ ผู้จัดงานเทศกาลภาพยนตร์ในเมือง Nantes และ Lyon ได้นำภาพยนตร์เหล่านี้ ไปจัดฉายในเทศกาล Festival des trois continents ,Amiens Festival des Films Internationals และ Festival du film asiatique de Lyon

3.3.8 กิจกรรมการจัดสัมมนาทางวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศส “La Thaïlande : continuité du partenariat avec la France” ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งในการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส โดย กระทรวงวัฒนธรรมได้เชิญศาสตราจารย์ คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ เป็นประธานคณะกรรมการจัดการสัมมนาทางวิชาการ ด้วยความร่วมมือกับสถาบันแห่งชาติ ด้านภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก (Institute National des Langues et Civilisation Orientales-INALCO)⁴ มหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเป็นประธานในการเปิดการสัมมนาวันที่ 18 กันยายน 2549 ณ Sorbonne University โดยมีการนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมการเมือง เศรษฐกิจการค้า เน้นความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศสในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสัมมนาซักถาม ทั้งนี้ ได้เชิญวิทยากรทั้งชาวไทยและฝรั่งเศส ซึ่งมีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 200 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ นักกฎหมาย นักธุรกิจ สื่อมวลชน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ผลการประเมินการระดมความคิดเห็น พบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับที่พอใจเป็นอย่างมาก ผู้จัดงานทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศส ร่วมกันดำเนินงานแบบบูรณาการความร่วมมือและดำเนินการในลักษณะ thai team ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการวางแผนล่วงหน้า เป็นเวลา 2 ปี ทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศส ฝ่ายไทยมีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม(นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย) เป็นประธานในการจัดงาน ฝ่ายฝรั่งเศส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมฝรั่งเศสเป็นประธาน โดยมีประธานาธิบดี ฌาคส์ ชีรัก เป็นผู้อุปถัมภ์อย่างเป็นทางการในการจัดงาน ในครั้งนี้ มีการติดตามความคืบหน้าเป็นระยะๆ การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดของแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบ

⁴ (9) Institute National des Langues et Civilisation Orientales-INALCO เป็นสถาบันศึกษาของฝรั่งเศสเพียงแห่งเดียวที่เปิดสอนวิชาภาษาไทยในระดับปริญญาตรี โท และเอก

3.4 การวิเคราะห์ด้านผลผลิต (Product Evaluation- P)

3.4.1 ผลที่ได้รับจากการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส โดยภาพรวม การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ได้กำหนดแนวความคิด (Theme) ของงานเน้น “ความเป็นไทย” โดยใช้ชื่อว่า “Tout à Fait Thai” เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และในโอกาสเดียวกัน เพื่อเป็นการดำเนินการตามแถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐบาลไทย-ฝรั่งเศส โดยเน้นการเผยแพร่ความเป็นเลิศของศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อเสริมสร้างสถานะและบทบาทของประเทศไทย แสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในสายตาของชาวฝรั่งเศส และชาวต่างชาติอื่นๆ ให้เห็นถึงศักยภาพของไทยในทุกด้าน การจัดงานครั้งนี้ช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติภูมิของประเทศไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในเวทีโลก พுகันคิดปากและต่างประทับใจในการเข้าร่วมงาน กิจกรรมทางวัฒนธรรมทุกกิจกรรม ได้รับความสนใจจากศิลปิน นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไปทั้งชาวฝรั่งเศสและชาวต่างชาติที่พำนักในฝรั่งเศส ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความประทับใจ และชื่นชมความเป็นไทย และประสงค์จะให้จัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยเช่นนี้เป็นประจำทุกปี หรือ 2 ปี นอกจากนี้ ศิลปินทั้งสองประเทศได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งขึ้นอีกทางหนึ่งโดยการบูรณาการความร่วมมือแบบทีมไทย รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศโดยใช้นโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ซึ่งจะช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ฝรั่งเศส เพื่อขยายสู่ความร่วมมือด้านอื่น ๆ ต่อไป

ผลที่ได้จากการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า แนวคิดในเรื่องศิลปะของชาวฝรั่งเศสแตกต่างไปจากชาวไทย ในแง่ที่ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่โดดเด่นในเรื่องวัฒนธรรม ทั้งทางด้านศิลปะการแสดง สถาปัตยกรรม วรรณคดีที่มีชื่อเสียงระดับโลก ชาวฝรั่งเศสจะชมการแสดงที่เป็นศิลปะจริงๆ การแสดงพื้นบ้าน (traditional performance) ในความคิดของชาวฝรั่งเศส จะต้องเป็นการแสดงที่เป็นพื้นบ้านจริงๆ แสดงโดยคณะนักแสดงพื้นบ้าน โดยอาชีพ หากเลี้ยงชีวิตด้วยการแสดงพื้นบ้าน ไม่ใช่การแสดงพื้นบ้านจากสถาบันนาฏศิลป์ใดๆ จึงเห็นได้ว่ารสนิยมของชาวฝรั่งเศสเน้นศิลปะที่แท้จริง ชื่นเลิกระบวนและขั้นตอนการจัดงานฯ ในครั้งนี้ ทำให้ผู้จัดมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ทำให้เรียนรู้มาตรฐานสากลในการจัดงานเทศกาล ขนาดใหญ่ ได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม กระบวนการและขั้นตอนของฝรั่งเศสก็เป็นอุปสรรคในการจัดงาน เนื่องจากฝ่ายไทยขาดประสบการณ์ในระดับสากล เช่น การขอรับการอุปถัมภ์การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสโดยผู้นำของประเทศ (ประธานาธิบดี) การขอความร่วมมือและsponsor

ด้านการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลอย่างทั่วถึงทั่วกรุงปารีสและปริมณฑล การสำรองสถานที่ที่ต้องการจัดงานล่วงหน้าก่อน 1-2 ปี การขนส่งอุปกรณ์นิทรรศการ อุปกรณ์การแสดงไม่ทันภายในกำหนด การจัดการแสดงโขนในพระราชวังแวร์ซายส์นั้นอุปกรณ์จำเป็นต้องผ่านการอนุมัติก่อนนำมาติดตั้ง การเสียภาษีรายได้จากการจำหน่ายผลงานสาธิตหัตถกรรม จึงทำให้การจัดงานฯ ในครั้งนี้ประสบปัญหาในระหว่างการจัดงานบ้าง แต่ผู้ร่วมจัดทุกฝ่ายได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาไปได้ ซึ่งต้องใช้การตัดสินใจที่รอบคอบ เหมาะสม ในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ ต้องใช้ทักษะการทูต (diplomacy) การเจรจา (negotiation) และความแนบเนียน (tact) ความสามารถในการจูงใจ (persuasion) โดยยอมในสิ่งที่มีค่าน้อย เพื่อแลกกับการได้มาซึ่งสิ่งที่มีค่ามากกว่า เหล่านี้ล้วนมีประโยชน์เพื่อให้การจัดงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ให้กลุ่มทุนทางวัฒนธรรมและงบประมาณที่ใช้ในการจัดงานในครั้งนี้

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการประเมินผล การใช้มิติทางวัฒนธรรมในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในต่างประเทศโดยศึกษาจาก กรณีศึกษา การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ทฤษฎี แนวความคิด และบริบทของนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy)

จากการศึกษา พบว่า การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าสนใจ ถึงแม้ว่าการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนนัก แต่ก็นับได้ว่าการนำการปฏิบัติที่ดี (best practice) ที่ได้จากการจัดงานร่วมกับหน่วยงานของฝรั่งเศส มาเป็นแนวทางในการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ (ขนาดใหญ่) เช่นนี้ได้ในประเทศอื่นๆต่อไป

4.1. สรุปผลการศึกษา

4.1.1 การนำเสนอตัวอย่างของการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเทศกาลขนาดใหญ่ ในครั้งนี้ ทำให้ฝรั่งเศสยอมรับศักยภาพของคนไทยในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ในระดับหนึ่ง มีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของฝ่ายไทย อย่างไรก็ตาม การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมในฝรั่งเศสในครั้งนี้ นับว่าเป็นการดำเนินงานที่ยุ่ยาก ซับซ้อนพอสมควร เนื่องจากฝรั่งเศสมีมาตรฐานในการดำเนินงานวัฒนธรรมสูง อาจกล่าวได้ว่า ฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่ใช้กลยุทธ์การทูตทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญว่า วัฒนธรรมเป็นพลังอำนาจละมุน (Soft Power) และได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างยิ่งและรวดเร็ว และเป็นที่ยอมรับในสากลโลกว่า ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นในเรื่องของวัฒนธรรมที่เก่าแก่ มั่นคงและเป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งยังมีสถาปัตยกรรม ศิลปะและวรรณคดีที่มีชื่อเสียงระดับโลก

หลังจากฝรั่งเศสหมดอิทธิพลในแถบอินโดจีนหลังสงครามเย็นแล้ว ปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศสเต็มไปด้วยความราบรื่น บุคคลระดับสูงของไทยและฝรั่งเศสได้มีการเยือนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับราชวงศ์และรัฐบาล จนถึง พ.ศ. 2546 รัฐบาล

ไทยและรัฐบาลฝรั่งเศส ได้มีแถลงการณ์ร่วมการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่นแฟ้น และเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสองให้มีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นในทุกด้าน โดยความร่วมมือทางวัฒนธรรมได้ตกลงส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในเบื้องต้นได้กำหนดจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมร่วมกัน เริ่มจากการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมฝรั่งเศสในประเทศไทย (La Fete) และจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส (Tout à Fait Thai) ในปีถัดไป

งานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ แห่งราชอาณาจักรไทย ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสารและกระทรวงการต่างประเทศ ฝรั่งเศส ได้ร่วมกันจัดขึ้นระหว่างวันที่ 15 กันยายน ถึง 31 ตุลาคม 2549 ภายใต้ชื่องาน “Tout à Fait Thai” เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี รวมทั้งเป็นการเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศส กิจกรรมของงานเทศกาลนี้ ประกอบด้วย การแสดงนาฏศิลป์ไทย การแสดงหุ่นละครเล็ก การแสดงร่วมสมัย การบรรเลงดนตรีไทย การแสดงดนตรีร่วมสมัย นิทรรศการวิถีชีวิตไทย นิทรรศการร่วมสมัย เทศกาลอาหารไทย เทศกาลภาพยนตร์ไทย ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จที่ได้รับ อาจจะไม่ถึงขั้นสร้างภาพลักษณ์ที่เลอเลิศสำหรับประเทศไทยในสายตาของชาวยุโรป แต่กระนั้น ผลการจัดงานก็สะท้อนถึงความพอใจ ประทับใจจากหลายๆฝ่าย ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อาทิ

- Mr.Claude Blanchemaison อธิบดีกรมความร่วมมือระหว่างประเทศและการพัฒนา กระทรวงการต่างประเทศ ได้ขอขอบคุณผ่านมายังสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ในการที่ประเทศไทยได้นำเอาศิลปะชั้นเลิศ ไปจัดแสดงให้ชาวฝรั่งเศสได้ชื่นชม โดยเฉพาะโขน และหวังว่าประเทศไทยจะวางแผนจัดเทศกาล Tout à Fait Thai ในฝรั่งเศสอีกครั้งแน่นอน

- Mr.Renaud Donnedieu de Vabres รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสาร ฝรั่งเศส ขอชื่นชมการแสดงชั้นเลิศของไทย เช่นกัน ไม่ผิดหวังที่เดิมกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศของฝรั่งเศส เห็นพ้องจะยุติการจัดงานปีวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เป็นเวลา 5 ปี แต่ก็ได้ยืดหยุ่นให้ความร่วมมือกับฝ่ายไทยในการจัดเทศกาลฯ เพื่อให้เป็นไปตามแถลงการณ์การร่วมระหว่างผู้นำทั้งสองประเทศ และเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการร่วมทางด้านวัฒนธรรมไทย-ฝรั่งเศสด้วย

- Mr.Laurent Aublin เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย ขอแสดงความยินดีกับความสำเร็จในการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสในครั้งนี้ พร้อมเสนอแนะให้จัดเทศกาลฯนี้เป็นเทศกาลประจำปี เช่นเดียวกับ เทศกาล La Fete ซึ่งฝ่ายฝรั่งเศสเป็นผู้จัดเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ ปี 2547

ในขณะเดียวกัน สื่อสิ่งพิมพ์เกือบทุกสื่อ รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ต ในประเทศไทยก็ได้นำเสนอผลของการจัดงานในเชิงบวก และชื่นชม “โชนรามเกียรติ์ลงโรงที่พระราชวังแวร์ซายส์” “สมเด็จพระเทพฯทรงดนตรีไทย ฝรั่งเศสชื่นชมพระอัจฉริยภาพ” “Tout a fait thai กระหึ่มกรุงปารีส” “โชนไทยกระหึ่มพระราชวังแวร์ซายส์” “บัวแก้ว-วัฒนธรรม-ท่องเที่ยวประสานมือร่วมจัดงานวัฒนธรรมไทยกลางกรุงปารีส” “A Little Siam for Paris” (ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด คม ชัด ลึก ผู้จัดการ สยามรัฐ Manger online Bangkok Post The Nation กิณี สวัสดิ์ และวารสารฝรั่งเศส) การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสในครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งด้านการบริหาร การจัดการ กำลังคนและงบประมาณ ซึ่งเป็นการดำเนินการในเชิงรุก ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการดำเนินงานเชิงรับ มีผลต่อการยอมรับในศักยภาพความสามารถในการดำเนินงานของไทย

ทั้งนี้ประเทศไทยมีนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรมและมีแผนแม่บทการดำเนินการทูตวัฒนธรรม ของกระทรวงการต่างประเทศ นอกจากนี้ กระทรวงวัฒนธรรมมีแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ ในการกำหนดเป้าหมายในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยทุนทางวัฒนธรรม อีกทั้งไทยเป็นชาติที่มีมรดกทางวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมเก่าแก่เป็นเอกลักษณ์ ขณะเดียวกันมีความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น 4 ภาค โดยในขอบข่ายของงาน Tout à Fait Thai นั้น จะออกเป็นแนวการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมไทยโดยรวม คือมีงานหลายๆ แบบคละกันไป เนื่องจากการจัดงานครั้งแรกในฝรั่งเศส จึงมีจุดประสงค์ออกไปในทางการ Introduce วัฒนธรรมไทยให้คนฝรั่งเศสได้รับรู้ แต่ในอนาคต หากจะมีการจัดงาน Tout à Fait Thai หรืองานเทศกาลประเภทเดียวกันอีก ก็น่าที่จะมีการตั้ง Theme หลักของงานขึ้นมานั่งอย่าง เพื่อให้มีการจัดหา (หรือสร้าง) งานในแนวทางเดียวกันมานำเสนอ และทำให้งานที่จัดแต่ละครั้งมีความแตกต่างกันไป

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลยังไม่ประกาศนโยบายที่ชัดเจน และไม่ได้หยิบยกนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรมมาพิจารณาเป็นวาระแห่งชาติ และยังไม่ให้ความสำคัญอย่างจริงจังในการนำมิติทางวัฒนธรรมเชิงการทูตมาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยให้เผยแพร่ไปทั่วโลก เช่นเดียวกับฝรั่งเศส ส่วนฝรั่งเศส มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ เรื่องการทูตเชิงวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) ในเผยแพร่วัฒนธรรมและเสริมสร้างภาพลักษณ์ในต่างประเทศ คือ กระทรวงการต่างประเทศ โดยกระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสารเป็นหน่วยงานสำคัญในการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industries) การสืบสานวัฒนธรรมของฝรั่งเศส โดยมีนโยบายที่ชัดเจน เริ่มต้นจากการใช้นโยบายวัฒนธรรมระยะกลาง ระยะยาว เน้นการพิทักษ์รักษาและฟื้นฟูสภาพมรดกของชาติ สนับสนุนศิลปะด้านจิตรกรรม ประติมากรรม การประพันธ์ ดนตรี สนับสนุนงานด้านสถาปัตยกรรม และขยายงานศิลปวัฒนธรรมสู่ประชาชน ด้วยการจัดตั้งหน่วยงานที่

รับผิดชอบงานด้านวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น โดยจัดทำงบประมาณสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการต่างๆ ด้วยแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งการขยายเครือข่ายการจัดตั้งสมาคมฝรั่งเศสในประเทศต่างๆ เพื่อเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการทูตเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ แต่รวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ส่วนหน่วยงานหลักในการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงวัฒนธรรม โดยกระทรวงวัฒนธรรมมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมกับต่างประเทศ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม รวมทั้งงานวิเทศสัมพันธ์ในระดับกรม ในกรมศิลปากรและกรมส่งเสริมวัฒนธรรม สำหรับอุตสาหกรรมวัฒนธรรม อยู่ในกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ การจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสในครั้งนี้ ซึ่งเป็นเทศกาลขนาดใหญ่ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน จึงทำให้การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ พาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การบินไทย จำกัด (มหาชน) ดังนั้น การดำเนินงานแบบบูรณาการในลักษณะ ทีมไทยแลนด์ ของฝ่ายไทยทั้งในและต่างประเทศ ถือเป็นการรวมพลัง โดยมีนโยบายการทูตเชิงวัฒนธรรมเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ และนำเสนอความเป็นไทยนิยมไทย เป็นเกณฑ์เดียวกันในการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศไทยและฝรั่งเศสมีความร่วมมือทวิภาคี มีการลงนามความร่วมมือกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ทำให้ฝรั่งเศสและไทยมีมาตรการและกลไกเพื่อรองรับความร่วมมือระหว่างกันหลายด้าน อาทิ ด้านการทูต ด้านการค้า ด้านวิทยาศาสตร์และวิชาการ ด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ฯลฯ นอกจากนี้ ไทยและฝรั่งเศสยังเป็นประเทศสมาชิกของกรอบความร่วมมือพหุภาคีเดียวกัน เช่น องค์กรการค้าโลก ยูเนสโก อาเซม เป็นต้น รวมทั้งเป็นสมาชิกอยู่ในองค์กรในเครือข่ายของยูเนสโก เช่น สภามหาวิทยาลัยวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ (CIOFF) ซึ่งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

4.1.2 งานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ได้กำหนดแนวความคิด (Theme) ของงานโดยเน้นความเป็นไทย (Thainess) เนื่องจากเป็นการจัดงานครั้งแรกในฝรั่งเศส จึงสามารถเรียกความสนใจได้มาก เป็นการแนะนำประเทศไทยให้ชาวฝรั่งเศสได้รู้จัก เน้นการเผยแพร่ความเป็นเลิศของศิลปวัฒนธรรมไทยและเสริมสร้างสถานะและบทบาทของประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงศักยภาพของไทยในทุกด้าน และเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติภูมิของประเทศไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในเวทีโลก

4.1.3 เป็นการเผยแพร่ในเชิงรุก เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยสู่สายตา

ชาวต่างชาติ โดยนำเสนอมิติวัฒนธรรมในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในสายตาชาวต่างประเทศ รวมทั้งการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของไทยด้วย

4.1.4 เป็นการใช้นโยบายทางการทูตวัฒนธรรมเสริมสร้างสถานะและบทบาทประเทศไทยทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี (Cultural Diplomacy) เพื่อเน้นให้เห็นถึงศักยภาพของไทยในทุกด้าน รวมทั้งสร้างให้เป็น “แบรนด์เนม” ของไทย โดยเฉพาะการสร้างค่านิยมไทยในหมู่ชาวต่างชาติ

4.1.5 เป็นการทำงานร่วมกับฝ่ายฝรั่งเศส มีการดำเนินการเชิงยุทธศาสตร์โดยใช้กลยุทธ์ในระดับสูง โดยเชิญให้ประธานาธิบดีฝรั่งเศสเป็นผู้อุปถัมภ์การจัดงานเทศกาลฯ นอกจากนี้ การกล่าวถึงการจัดงานเทศกาลฯ ในแถลงการณ์ของผู้นำทั้งสองประเทศ รวมทั้งในระหว่างการเยือนไทยของประธานาธิบดีฝรั่งเศส ทำให้การดำเนินงานได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากผู้นำในระดับสูง

4.1.6 ศึกษาอุปสงค์ ทักษะคิของชาวฝรั่งเศส ความรู้ความเข้าใจของชาวฝรั่งเศส เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้น การนำเสนองานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสครั้งนี้จึงต้องเน้นทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และนวัตกรรมไทย เพื่อการตอบสนองความต้องการที่ถูกต้องของชาวฝรั่งเศส

4.1.7 พิจารณาจัดงานในฤดูใบไม้ร่วง ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสม ซึ่งชาวฝรั่งเศสกลับจากการหยุดพักผ่อนในฤดูร้อน บรรยากาศในกรุงปารีสและบริเวณใกล้เคียงจะคึกคัก เข้าชมการแสดงทางวัฒนธรรมของไทยอย่างเนืองแน่น

4.1.8 การมอบหมายงานให้แก่ผู้เชี่ยวชาญการจัดงาน (event organizer or agence de communication) โดยมอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญการจัดงานในสาขาต่างๆ ทั้งการจัดการแสดงโขน การแสดงต่างๆ การจัดนิทรรศการ การจัดงานวิถีชีวิตไทย การสาธิตหัตถกรรม การจัดเทศกาลภาพยนตร์ และการจัดการสัมมนา โดยการทำสัญญาว่าจ้าง เพื่อควบคุมมาตรฐานการจัดงาน ให้ได้มาซึ่งผลงานที่สมบูรณ์และเป็นที่พอใจมากที่สุด

4.1.9 การประชาสัมพันธ์การจัดงานโดยมีอาชีพ เพื่อให้ข้อมูล ข่าวสารการจัดงานไปอย่างทั่วถึงและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด ซึ่งการประชาสัมพันธ์การจัดงานในครั้งนี้ ฝ่ายฝรั่งเศสเป็นผู้รับผิดชอบโดยให้นักประชาสัมพันธ์มีอาชีพ ดำเนินการ ทำให้ชาวฝรั่งเศสรับทราบถึงการจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศสเป็นไปอย่างทั่วถึง

4.1.10 กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นนี้ได้รับความสนใจเป็นอันมากทั้งชาวไทย และชาวฝรั่งเศสรวมทั้งชาวต่างชาติที่พำนักในฝรั่งเศส ได้รับการตอบรับจากผู้เข้าชมงานชาวฝรั่งเศสเป็นอย่างดี อย่างน่าพอใจ มีจำนวนผู้ชมเป็นจำนวนมากซึ่งมีปฏิกิริยาต่อการจัดกิจกรรมของไทยที่ดีมาก

การเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยครั้งนี้ได้รับการเชิดชูอย่างสมเกียรติภูมิยิ่ง

4.1.11 ได้รับผลสำเร็จในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศสแล้วยังเป็นการสร้างเครือข่ายที่สำคัญในภาคพื้นยุโรปซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย

4.1.12 การทำงานร่วมกันเป็นหุ้นส่วนที่ใกล้ชิดระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งสถานเอกอัครราชทูตไทยฯ ซึ่งเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน โดยมีกลุ่มคนในท้องถิ่นทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวฝรั่งเศสให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงาน ทำให้ได้มุมมองและการฝึกกำลังที่หลากหลาย

4.1.13 การทำงานร่วมกับกระทรวงและหน่วยงานอื่น ๆ สอดคล้องกับนโยบายการต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศ ในการประสานการดำเนินงานของส่วนราชการในต่างประเทศ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ตามนโยบายที่ประเทศไทย เพื่อให้การจัดงานนี้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมดำเนินงานฝ่ายฝรั่งเศสเป็นอันมาก

4.2. ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.2.1.1 ข้อเสนอแนะในการสร้างความตระหนักในเรื่องความนิยมไทย ในวิถีชีวิตไทยที่เป็นมรดกตกทอดกันมา ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงให้ วัฒนธรรมไทยมีรากฐานที่ไม่แข็งแรง โดนกระทบด้วยวัฒนธรรมภายนอกก็เปลี่ยนไปได้ง่าย อีกทั้งคนไทยขาดความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ละเลยต่อวัฒนธรรมตนเอง ขาดภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงควรมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้กับคนในชาติ ให้มีวิถีชีวิตที่ดี ได้แก่

- ความเป็นชาวพุทธ ให้คนไทยเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีคตินิยม จริตธรรมมีวิถีชาวพุทธที่ถูกต้อง
- ความเป็นไทย นิยมความเป็นไทย รักษาเอกลักษณ์ของชาติ ของท้องถิ่น ทั้งด้านภาษา อาหาร ภูมิปัญญาไทย ศิลปะ มารยาทไทย ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ฯลฯ
- ความรู้เพื่อการอยู่รอดในสังคม มีองค์ความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ มีจิตสำนึกต่อสภาพสังคมที่ดี

ดังนั้น จึงควรจัดทำนโยบายด้านวัฒนธรรมกับการศึกษาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ให้เกิดกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมในทุกกระบวนการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงและยั่งยืนทางด้านวัฒนธรรมและสังคมให้กับประชาชน และเมื่อคนไทยมี

ความตระหนักถึงความเป็นไทย นิยมไทย วัฒนธรรมไทยก็จะแข็งแกร่ง การที่จะใช้การทูตเชิงวัฒนธรรมนำความเป็นไทยไปเผยแพร่เชิงรุก สร้างกระแสนิยมไทยในประเทศต่างๆ ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

4.2.1.2 ข้อเสนอแนะในการจัดทำนโยบายด้านวัฒนธรรมกับการศึกษาที่ชัดเจน ในการบูรณาการวัฒนธรรมเข้าสู่ระบบการศึกษาและให้สถานศึกษาใช้ประโยชน์จากแหล่งวัฒนธรรมในฐานะแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนพัฒนาในด้านวิธีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งกำหนดมาตรการและกลไกที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งจะดึงดูดเข้าสู่วิถีชีวิตไทย เกิดวัฒนธรรมที่กลมกลืนและมีคุณค่าสามารถต่อต้านกับกระแสนิยมวัฒนธรรมชาติอื่น และช่วยปรับระบบเศรษฐกิจในแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยอัตโนมัติ

4.2.1.3 ข้อเสนอแนะในการใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ เป็นแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยมีแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550–2559) เป็นกรอบทิศทางการพัฒนางานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม แต่เท่าที่ผ่านมา การกำหนดนโยบายต่างประเทศในการใช้ Cultural Diplomacy ยังไม่สำเร็จเท่าที่ควร มีสาเหตุมาจากนโยบายเป็นหลัก ขาดความเข้าใจเรื่องภาพลักษณ์กับการใช้มิติทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยมากในแต่ละปี จึงควรจัดทำนโยบายรอง (secondary policy) ซึ่งมีแนวทางที่ชัดเจนและแคบขึ้นกว่านโยบายหลัก เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติสำหรับองค์กรระดับกระทรวงในการดำเนินงานวัฒนธรรม มีการกระจายอำนาจงานทางวัฒนธรรม โดยกำหนดนโยบายของแผนระยะกลาง (3-5 ปี) เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวัฒนธรรมตามนโยบายมีความต่อเนื่องและบังเกิดผลที่เป็นรูปธรรม เป็นการดำเนินงานที่สัมพันธ์กับการลงทุน สนองตอบต่อสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน

4.2.1.4 ข้อเสนอแนะให้มีหน่วยงานหลักในการดำเนินการทูตเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากการดำเนินงานในปัจจุบันยังขาดการบริหาร การจัดการที่ดี ขาดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนจึงเห็นควรเสนอให้มีหน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศ และมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานการใช้มิติทางวัฒนธรรมในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในต่างประเทศ โดยจัดให้มีหน่วยงานและบุคลากร เฉพาะด้าน เช่นเดียวกับ Institute of Cultural Diplomacy (ICD) ทั้งนี้ อาจจะตั้งอยู่ในกระทรวงวัฒนธรรมหรือ กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อดำเนินงานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรม ซึ่งมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะ

4.2.1.5 ข้อเสนอแนะในการจัดทำนโยบายของรัฐร่วมกันระหว่างงานวัฒนธรรมกับงานต่างประเทศ โดยให้เป็นนโยบายร่วมกัน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในระดับชาติโดยเฉพาะ เพื่อพิจารณาการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และองค์กรภาคเอกชน โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมหรือกระทรวงการต่างประเทศเป็นฝ่ายเลขานุการ เป็นงานต่างๆ กำหนดกลไกการประสานงานระหว่างกระทรวง รวมทั้งบทบาทการดำเนินงานของแต่ละกระทรวงในเรื่องนี้ให้ชัดเจน รวมทั้งการประเมินผล ทั้งระดับมหภาคและจุลภาค เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2.1.6 ข้อเสนอแนะในการกำหนดแผนการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรมในระดับนานาชาติอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ แผนระยะสั้น (1 เดือน) แผนระยะกลาง (5 ปี) และแผนระยะยาว (10 ปี)

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

4.2.2.1 ข้อเสนอแนะในการจัดทำฐานข้อมูล เกี่ยวกับการทูตเชิงวัฒนธรรม รวบรวมเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย รวมทั้งบทสัมภาษณ์ ข้อความ การสัมภาษณ์ทางวิชาการ รายงานวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปอ้างอิงได้ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว

4.2.2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อวีดี เพื่อเป็นเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรมไทยในประเทศต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นเอกสารเสนอข้อมูล เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เช่น รายละเอียดการแสดง หัตถกรรม ศิลปะ อาหาร มวยไทย ประเพณีไทย ฯลฯ ก่อนที่จะนำศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ไปเผยแพร่ในรูปแบบการจัดเทศกาลไทยในประเทศนั้นๆ

4.2.2.3 ข้อเสนอแนะในการใช้การทูตเชิงวัฒนธรรมผ่านสื่อทันสมัยและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เข้าถึงประชาชนได้ เช่น YouTube Facebook Twitter สื่อสมัยใหม่เหล่านี้ เป็นสื่อสองทาง เสมือนนั่งสนทนาต่อหน้ากัน บางสื่อสามารถนำเสนอด้วยภาพวิดีโอหรือ วีดีโอได้ จึงทำให้เกิดอารมณ์ร่วมและแนวร่วมในสังคมได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ควบคุมดูแลสื่อสมัยใหม่นี้ต้องเป็นผู้ที่เข้าใจเรื่องการทูตเชิงวัฒนธรรมและต้องพิจารณาว่าสื่อประเภทใดเหมาะสมที่จะใช้กับการทูตเชิงวัฒนธรรมในลักษณะใด เช่น การให้ข้อมูลแบบเป็นทางการทาง website การให้ข้อมูลสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการทูตเชิงวัฒนธรรมทาง email การให้ข้อมูลแบบ real time ทาง Twitter ส่วน Facebook อาจใช้กับกลุ่มคนที่มีความสนใจเรื่องเดียวกัน ทำให้การเผยแพร่เรื่องการทูตเชิงวัฒนธรรมของไทยเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

4.2.2.4 ข้อเสนอแนะในการจัดทำคู่มือ แนวทางการปฏิบัติงาน และกรณีศึกษาจากการดำเนินการใช้มิติทางวัฒนธรรมในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เนื่องจากการจัดงานเทศกาลเป็นงานขนาดใหญ่ มีกิจกรรมเกิดขึ้นหลากหลายในพื้นที่ ต่างๆ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีจำนวนจำกัด การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จึงเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้ได้มากที่สุด ภายใต้ความจำกัดของบุคลากรและทรัพยากร ตลอดจนความแตกต่างของธรรมเนียมปฏิบัติในท้องถิ่น

4.2.2.5 ข้อเสนอแนะในการสร้างเครือข่ายการทูตเชิงวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ถึงแม้ขณะนี้การดำเนินงานวัฒนธรรมของไทยจะมีการสร้างเครือข่ายบ้างแล้ว ได้แก่ หน่วยงานต่างๆของไทยในต่างประเทศ ในรูปแบบทีมประเทศไทย ทั้งสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ สำนักงานการท่องเที่ยว สำนักงานพาณิชย์ การบินไทย แต่เครือข่ายดังกล่าวยังไม่มีสถานะทางกฎหมาย นอกจากนี้เครือข่ายที่นอกเหนือจากนี้ ได้แก่ สมาคม มูลนิธิ ชุมชนไทย ยังขาดการสนับสนุนด้วยระบบเครือข่ายในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานการทูตเชิงวัฒนธรรมให้เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง รวมทั้งตอบสนองนโยบายวัฒนธรรมของรัฐ

4.2.2.6 ข้อเสนอแนะในการจัดเทศกาลวัฒนธรรมไทยในประเทศต่างๆ เช่น เทศกาลวัฒนธรรมไทยในฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเทศกาลขนาดใหญ่ ต้องใช้เวลาในการเตรียมงานนานมาก อาจพิจารณาจัดสองปีครั้ง หรือ 4 ปีครั้งโดยเปลี่ยนเมืองที่จัดไปเรื่อยๆ เช่น ลอนดอน นิวยอร์ก โตเกียว ฯลฯ ทั้งนี้ โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้จัดหลัก และมีสถานทูตไทยในเมืองเจ้าภาพช่วยประสานงาน ซึ่งควรบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศในลักษณะ Thai team เพื่อประหยัดงบประมาณ ให้ได้ผลสำเร็จที่คุ้มค่าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ ควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและ ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน และที่สำคัญควรมหาผู้ดำเนินการร่วม (counterpart) ในประเทศนั้นๆ

4.2.2.7 ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการผลิตภาพยนตร์เกี่ยวกับมรดกไทย วัฒนธรรมไทย อาทิ ภาพยนตร์เกี่ยวกับการส่งเสริมดนตรีไทย เช่นเดียวกับ “โหมโรง” ภาพยนตร์เกี่ยวกับอาหารไทย เครื่องแต่งกายไทย มวยไทย ฯลฯ ซึ่งเป็นการใช้การทูตเชิงวัฒนธรรมที่ได้ผลสำเร็จอีกทางหนึ่ง

4.2.2.8 ข้อเสนอแนะในการจัดสรรทุนอบรมเกี่ยวกับ Cultural Diplomacy แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในสถาบัน Institute of Cultural Diplomacy ที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เช่น สถาบันในฝรั่งเศสและเยอรมัน รวมทั้งการสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงาน เข้าร่วมการประชุมนานาชาติ เกี่ยวกับ Cultural Diplomacy อยู่เนืองๆ เพื่อเป็นการพัฒนาและเตรียมความพร้อมบุคลากร โดยที่การทูตเชิงวัฒนธรรมมีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน จึงต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ

หลายสาขา ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประวัติศาสตร์ การประชาสัมพันธ์ เศรษฐศาสตร์ วัฒนธรรม จิตวิทยา รวมถึงความรู้เรื่องสื่อสมัยใหม่ สื่อสารมวลชน เป็นต้น

4.2.2.9 ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งบุคลากร ผู้รับผิดชอบด้าน Cultural Diplomacy โดยเฉพาะ ซึ่งอาจจะเป็นตำแหน่งทูตวัฒนธรรม ทำงานอยู่ในสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศต่างๆ

4.2.2.10 ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ เช่นเดียวกับ Alliance Francais ของฝรั่งเศส ซึ่งอาจจะบรรจุไว้ในแผนระยะยาว ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากความพร้อมของสถานที่ บุคลากร งบประมาณ ความจำเป็นและความคุ้มค่าในแต่ละประเทศ ประกอบด้วย

กล่าวโดยสรุป แนวความคิดในการใช้มิติการทูตเชิงวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยในต่างประเทศ ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จและความราบรื่นในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เช่นเดียวกับฝรั่งเศส โดยได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดงานร่วมกัน จึงควรเสนอเป็นนโยบายระดับชาติ กำหนดให้การทูตเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มโอกาส ทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการพัฒนาทางสังคม และการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศอย่างมีทิศทาง อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศไทยในท้ายที่สุด

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กระทรวงการต่างประเทศ, ภาพลักษณ์ไทย, สรุปผลการสัมมนาเจ้าหน้าที่สารสนเทศ 4 ภูมิภาค, กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2540.
- มณฑิชา ปิยะสกุลชัย, The Story of French, กรุงเทพฯ : บริษัทลมดี จำกัด, 2549.
- สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, คำศัพท์-คำย่อทางการทูตและการต่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 4 (ปรับปรุงครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2552.

บทความ

- เนติธร ประดิษฐ์สาร, “การประชาสัมพันธ์เชิงรุกของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นและส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยต่อต่างประเทศหลังการปฏิรูปการปกครอง,” ใน สรณัฏฐมัย, กรุงเทพฯภาพพิมพ์, ฉบับที่ 36 กรกฎาคม-กันยายน, 2550.
- อรุณ ภาณุพงศ์,ดร. “งานการทูตและคุณสมบัติของนักการทูต,” สรณัฏฐมัย (ฉบับพิเศษ), กรุงเทพฯอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 26 สิงหาคม 2542.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง,ดร. “บทบาททูตวัฒนธรรมต่างประเทศในประเทศไทยและแนวทางการดำเนินงานทูตวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ,สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2542

อื่นๆ

- กระทรวงวัฒนธรรม. แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2559, กรุงเทพฯ: 2552
- กระทรวงวัฒนธรรม, ก้าวสู่ปีที่ 9 2553-2555, กรุงเทพฯ : 2553
- กระทรวงวัฒนธรรม, La Thaïlande : continuité du partenariat avec la France สืบสัมพันธ์ความร่วมมือทางวิชาการไทย-ฝรั่งเศส, กรุงเทพฯ: 2551
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน,ความหมายและขอบข่ายวัฒนธรรม, กรุงเทพฯ:2535
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน, 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, กรุงเทพฯ: 2536
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน, คู่มือการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม, กรุงเทพฯ : 2536
- นิคม มูสิกคามะ, วัฒนธรรม:บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์, กรมศิลปากร : 2545

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

<http://www.arcmit01.uncw.edu/jonesi/Evaluation.htm> (Cultural Diplomacy)

<http://www.culturaldiplomacy.org> (Cultural Diplomacy)

http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy (Cultural Diplomacy)

<http://www.info-france-usa.org/spip.php?article1764> (Cultural Diplomacy of France)

<http://www.diplomatic.fr> (Cultural Diplomacy of France)

http://www.dailymotion.com/video/xo8phg_what-is-cultural-diplomacy_news (What's Cultural Diplomacy)

<http://www.unifrance.org> (Diplomacy policy of France)

<http://www.tv5org> (media of France)

http://www.culturaldiplomacy.org/academy/index.php?en_symposium-on-cd-2012_comment-on-cd (comment on cultural diplomacy)

<http://www.scn.org/cmp> (Phil Bartle, The meaning of Culture)

<http://www.m-culture.go.th> (Ministry of Culture of Thailand)

<http://www.mfa.go.th> (Ministry of Foreign Affairs of Thailand)

<http://www.frenchculture.org> (Ministry of Culture and Communication of France)

http://ec.europa.eu/culture/portal/sites/members/france_en.htm (French Culture)

<http://www.ambafrance.th.org> (French Embassy in Thailand)

<http://leguידedesfestivals.com/index.php?festi=767&page=fiche> (Tout à fait Thai)

<http://www.flickr.com/photos/samoulmou/242410029/> (Tout à fait Thai)

<http://www.evene.fr/culture/agenda/tout-a-fait-thai-11080.php> (Tout à fait Thai)

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ-สกุล** นางสาวกิริณัย โชติกันตะ
- วุฒิการศึกษา** - ศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) เกียรตินิยมอันดับสอง มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สังคมวิทยา-มานุษยวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประกาศนียบัตรวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประกาศนียบัตรบัณฑิต (การแปลภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ

- นักสังคมสงเคราะห์ คลินิกยาเสพติด ๓ สีพระยา
ฝ่ายป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด กรุงเทพมหานคร
- นักสังคมสงเคราะห์ คลินิกยาเสพติด ๔ บางซื่อ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
- ช่วยราชการรองปลัดกรุงเทพมหานคร(ดูแลงานด้านสาธารณสุข)
- เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- หัวหน้าฝ่ายแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ กองวัฒนธรรมสัมพันธ์
ต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- ผู้อำนวยการกลุ่มความร่วมมือทวิภาคี กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ต่างประเทศ
กระทรวงวัฒนธรรม
- ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
- ผู้อำนวยการกลุ่มความร่วมมือทวิภาคี สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
กระทรวงวัฒนธรรม

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาข้อมูลและส่งเสริมเครือข่ายวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ
สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
666 ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบาฬุ เขตบางพลัด กทม. 10700